

2020.167

Archeologienota Lendeledede Winkelsestraat

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Paulien FONTEYN

29-9-2020

Titel: Archeologienota Lendeledede Winkelsestraat

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Gwendy Wyns

Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18084 -
www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2020I327

Intern projectnummer: 2020.167

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Lendeledede, Winkelsestraat 119-121

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 67994,11 en Y: 175096,16; X: 68179,01 en Y: 175183,47

Oppervlakte plangebied: 4480m²

Kadastergegevens: Lendeledede, afdeling Lendeledede, Sectie D, perceel 80D2, 80E2, 80X (zie figuur 7)

Topografische kaart: zie figuur 5 en 6

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Gwendy Wyns (assistent-archeoloog) en Anthony Van Quickelberghe (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 29/09/2020

© Acke & Bracke bv, Damstraat 206A, 9180 Moerbeke-Waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANDE WERKEN	10
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	12
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	12
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	14
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	16
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	17
2.4. HISTORISCHE SITUERING	20
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	30
3. SYNTHESE	31
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	31
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	32
3.3. VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM	32
3.4. VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	33
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	34
4. SAMENVATTING	36
4.1. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.
5. BIBLIOGRAFIE	38
6. BIJLAGES	39

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden Lendeledede Winkelsestraat (provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen werd afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

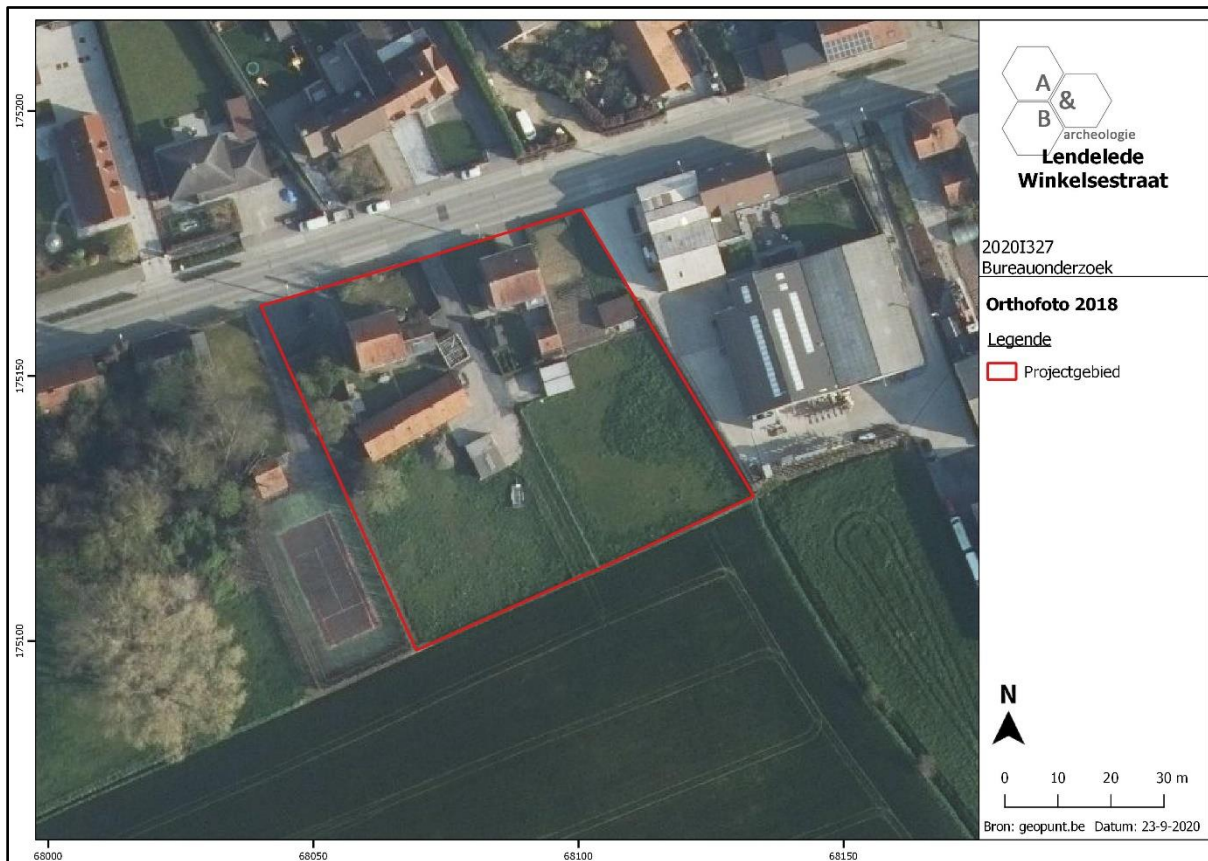
De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

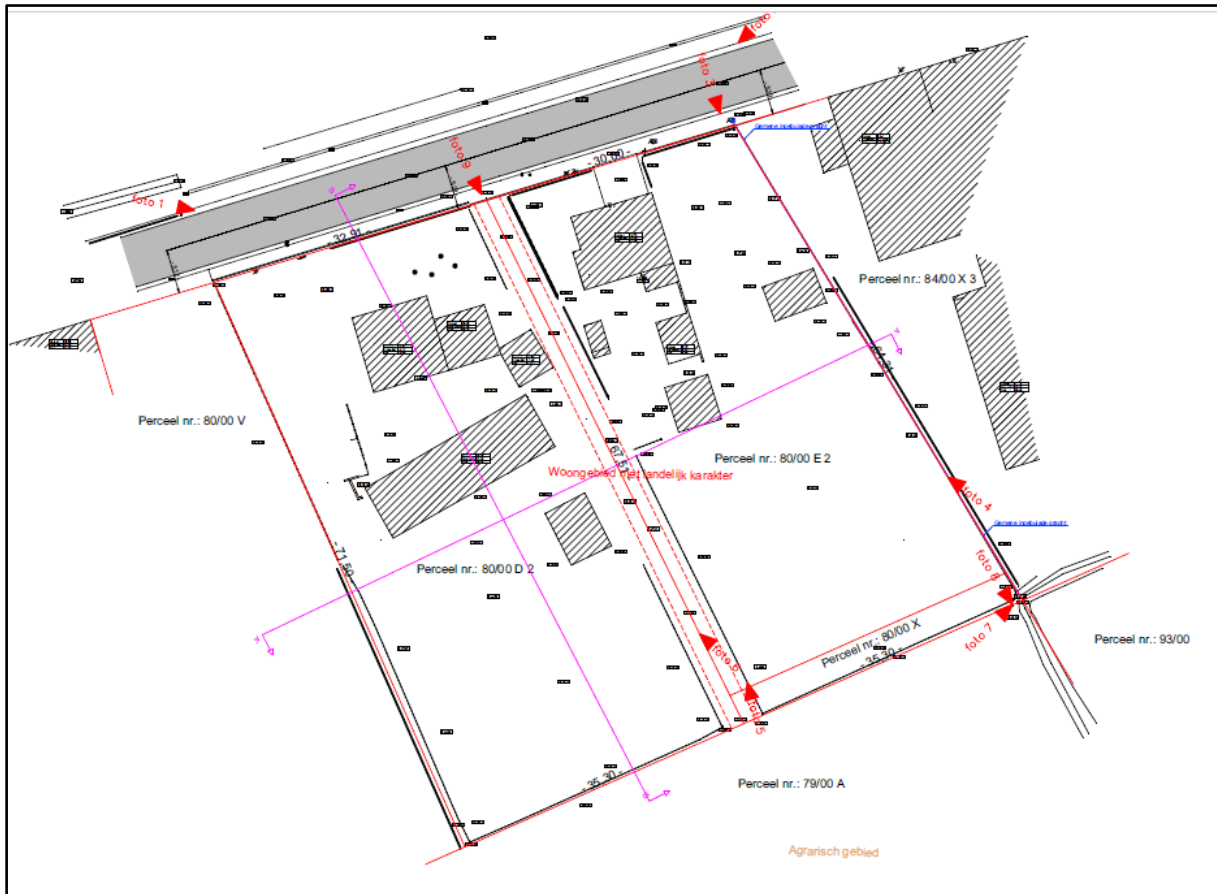
2.1. Huidige toestand

Het terrein, 4480m² groot, heeft een bijna rechthoekige vorm en is ten zuiden van de Winkelsestraat gelegen. Op de oostelijke grens van het plangebied bevindt zich een ingebuisde gracht. Aan de straatzijde zijn de woningen Winkelsestraat 119 en 121 gelegen, met bijgebouwen, en omgeven door een tuin. De tuinen zijn in gebruik als graszone en moestuin, en er zijn enkel struiken en bomen aanwezig. Een met steenslag verharde oprit tussen beide woningen in leidt naar de weilanden die het zuidelijke deel van het plangebied innemen. Vooral woning 121 is interessant, omdat achter de huidige, 20ste-eeuwse woning, nog een oudere woning is gelegen; het geheel is opgenomen in de Inventaris Onroerend Erfgoed en wordt als volgt omschreven: *“Alleenstaande woning in tuin, afgescheiden van de weg door een haag en toegankelijk via een ijzeren hek. In 1929 opgetrokken in opdracht van Vital Honoré-Samyn die ook de naastgelegen woning met smidse (nr. 123) bouwde. Achtergelegen ouder woonhuis minimaal opklimmend tot de tweede helft van de 18de eeuw, cf. weergave op de Ferrariskaart (1770-1778). Voormalige driewoonst ca. 1858 verenigd door smid Constant Honoré-Seynaeve en meerdere malen uitgebreid in de tweede helft van de 19de eeuw. Dubbelhuis van drie traveeën en twee bouwlagen onder zadeldak in mechanische pannen (nok evenwijdig met de straat). Bruinbakstenen lijstgevel waarin muuropeningen onder ijzeren latei (I-profiel met rozetversiering) en getoogde strek. Nieuw schrijnwerk, nieuwe kroonlijst. Westelijke zijgevel gecementeerd en voorzien van imitatievoegen. Achtergelegen oud woonhuis onder zadeldak in Vlaamse pannen (nok schuin op de straat). Eenlaagse roodbakstenen woning onder verspringende nok, waarin rechthoekige muuropeningen. Sporen van cementering op de oostelijke zijgevel.”*⁶

⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/91637>

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2018 (bron: geopunt.be).

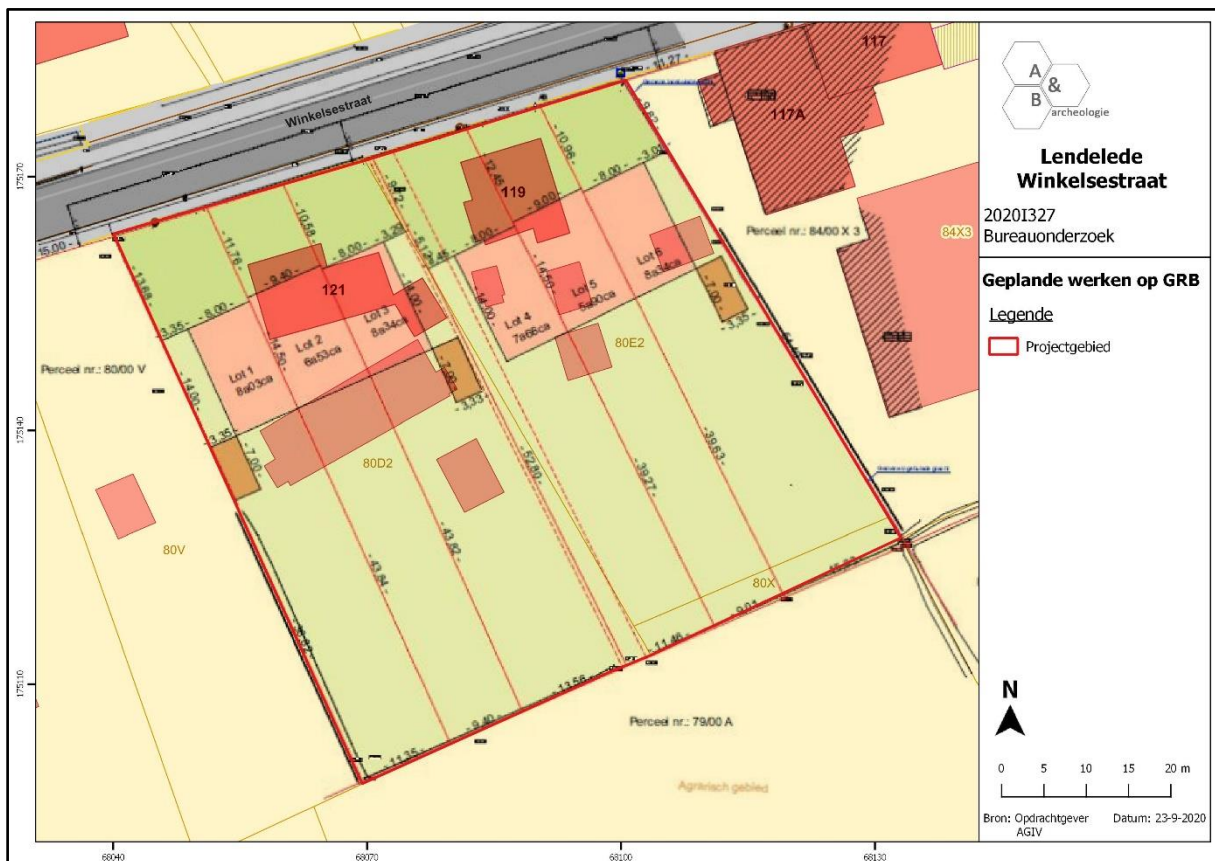

Figuur 2 Plan bestaande toestand (bron: initiatiefnemer).

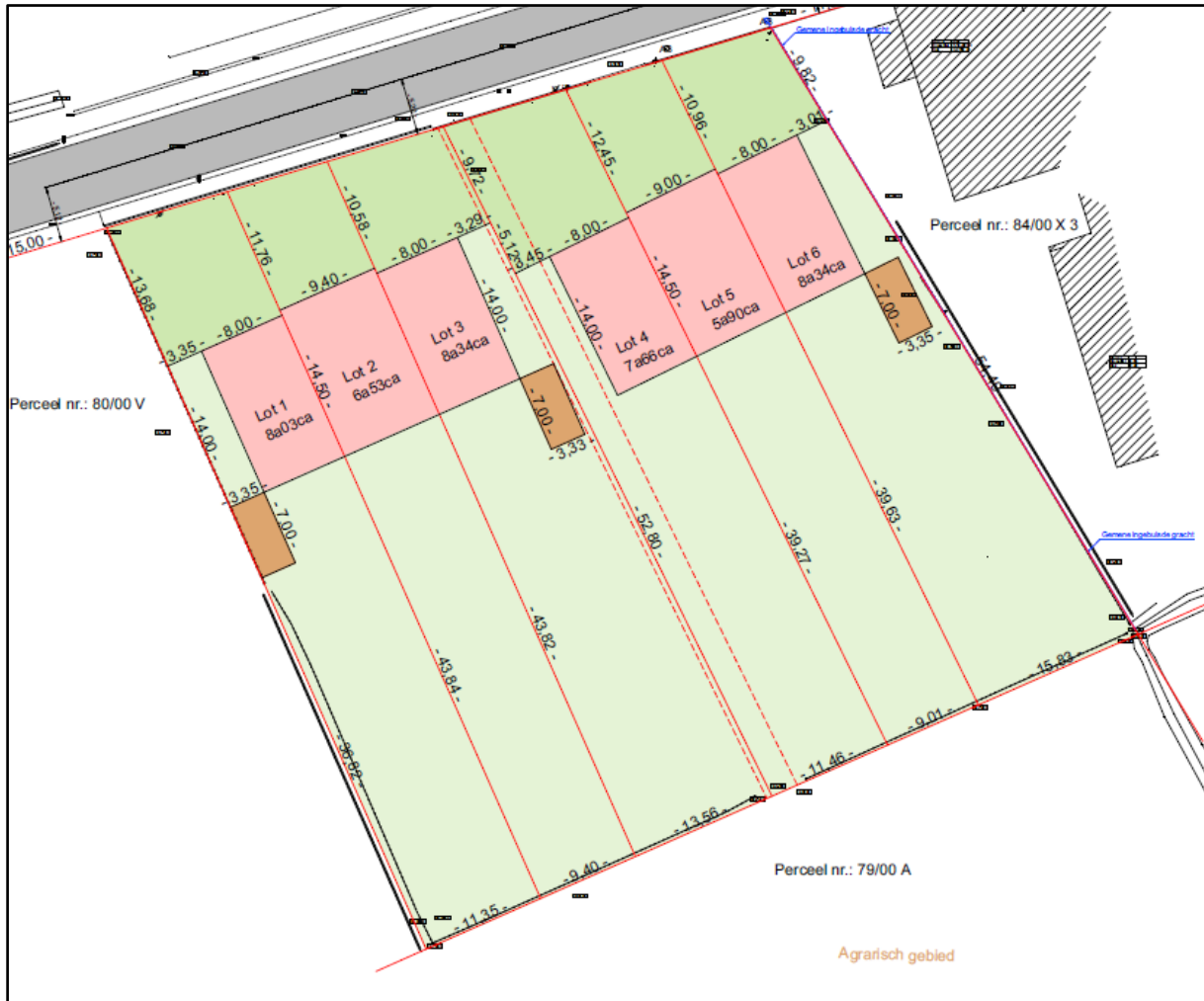
2.2. Geplande werken

De gebouwen worden gesloopt, de bomen gerooid en de tuinen gesupprimeerd. Vervolgens wordt het terrein bouwrijp gemaakt en verkaveld in 6 bouwloten. De woningen worden ingedeeld in 2 blokjes van telkens 3 aaneengeschakelde woningen, rond de woningen worden een voortuin, oprit, tuin achteraan en ev. een carport voorzien. De bouwloten sluiten aan op de Winkelsestraat, er wordt geen nieuwe wegenis aangelegd.

Voor de ontwikkeling van de verkaveling zullen er aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het plangebied: de voorafgaande sloop, het bouwrijp maken van het terrein, bodemingrepen voor aanleg van de nutsleidingen en -voorzieningen, het optrekken van woningen, aanleg van tuinen en verhardingen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Figuur 3 Geplande werken geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).

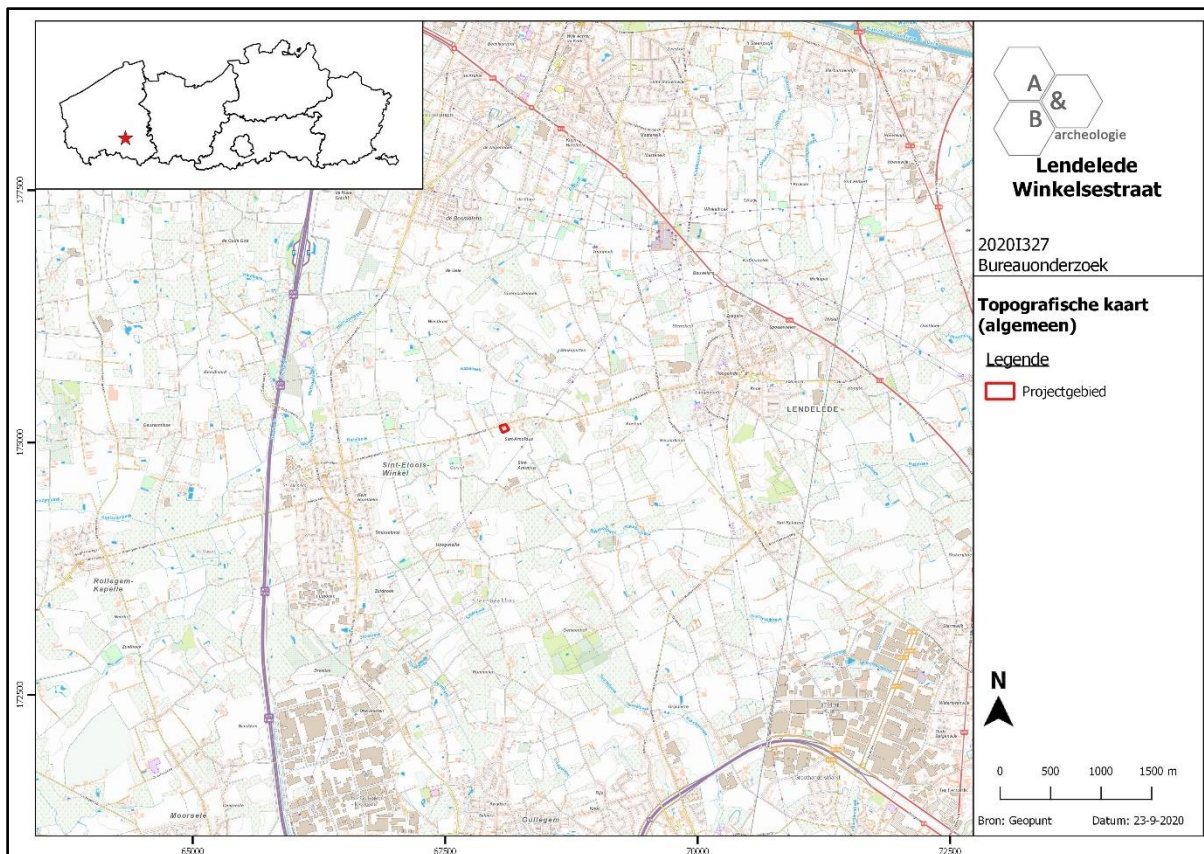

Figuur 4 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).

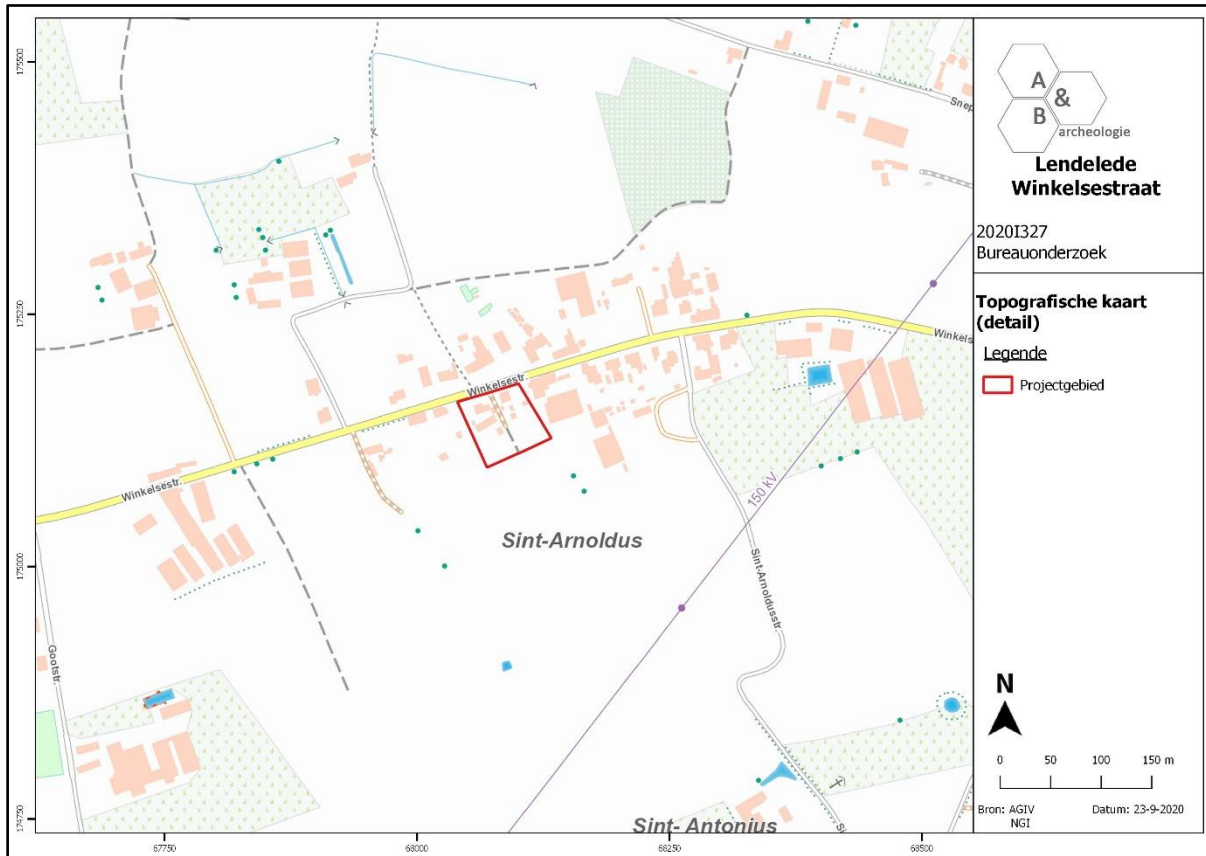
2.3. Landschappelijke ligging

2.3.1. Topografische situering

De gemeente Lendeledede is gelegen in het zuidoosten van de provincie West-Vlaanderen en kent geen deelgemeenten. Lendeledede grenst in het noorden aan Izegem en Ingelmunster, in het oosten aan Hulste (deelgemeente van Harelbeke), in het zuiden aan Kuurne en Heule (deelgemeente van Kortrijk), en in het westen aan Sint-Eloois-Winkel (deelgemeente van Ledegem). De Winkelsestraat is een langgerekte, oost-west georiënteerde straat die de kernen van Lendeledede en Sint-Eloois-Winkel met elkaar verbindt. Het plangebied is op ruime afstand van beide kernen gelegen (2,5km ten westen van het centrum van Lendeledede, en 1,8km ten oosten van dat van Sint-Eloois-Winkel) in een landelijke omgeving. Ten oosten en westen van het plangebied zijn andere woningen langsheen de Winkelsestraat gelegen, maar verder ten zuiden en noorden strekken zich landbouwgronden uit met daarin verspreide bebouwing langsheen lokale wegen. Op de bodemgebruikskarta van 2001 staat het plangebied aangeduid als 'Andere bebouwing' in het noorden en 'Akkerbouw' en een stukje 'Weiland' in het zuiden, wat niet geheel overeenkomt met het huidige gebruik.

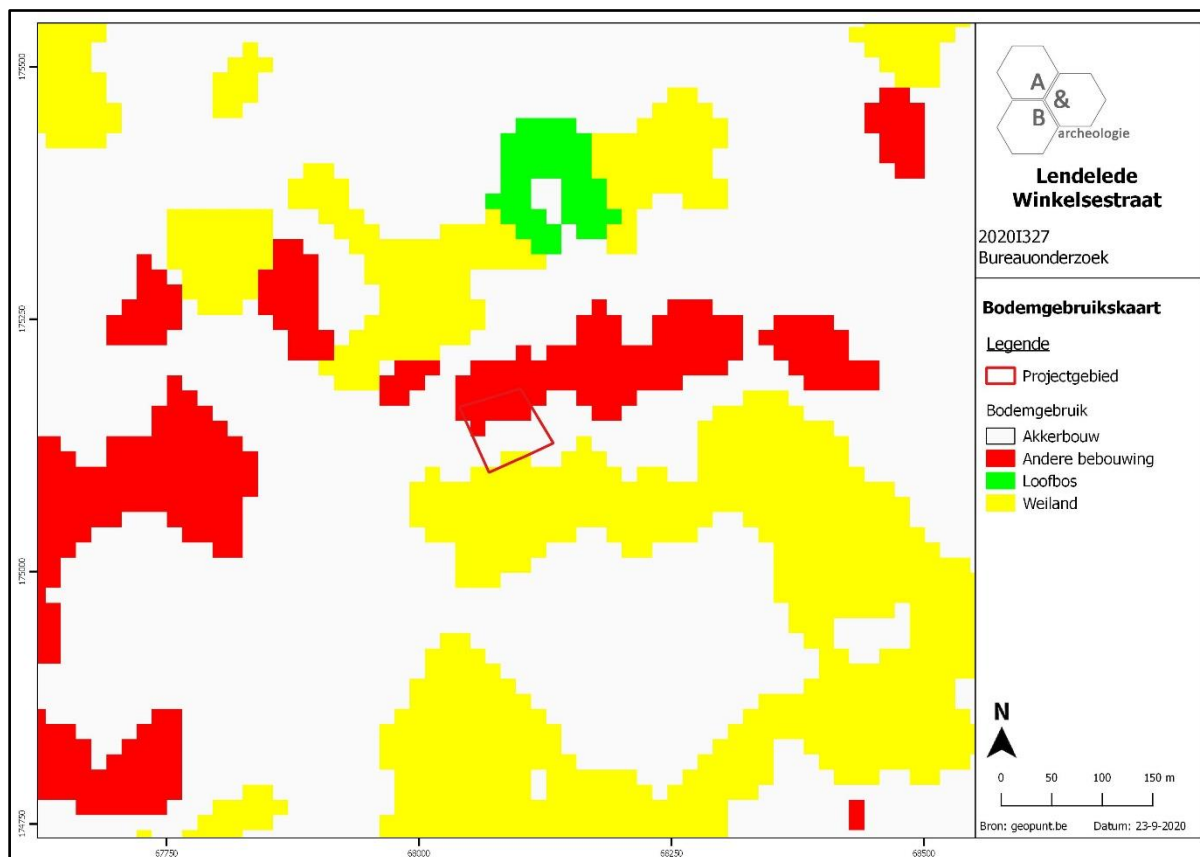
Figuur 5 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 6 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 7 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

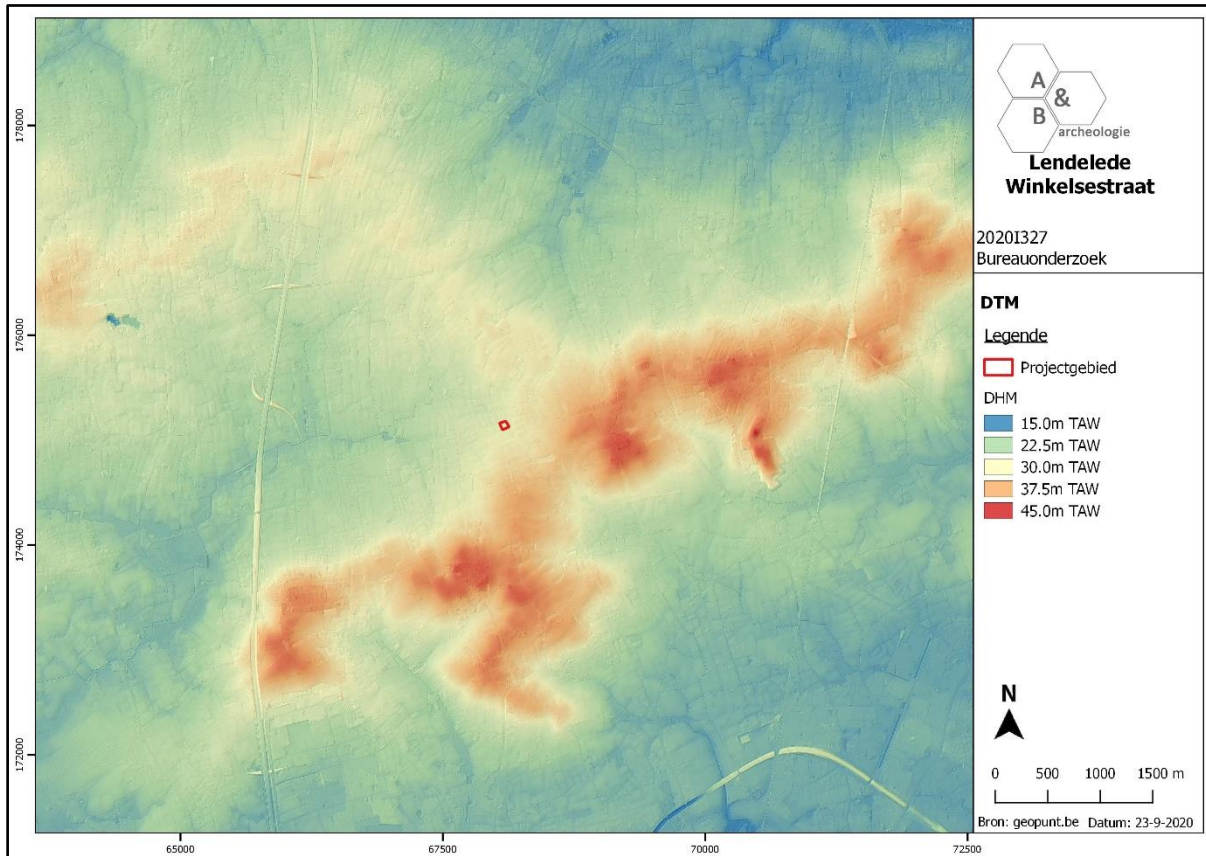

Figuur 8 Zicht op de bodemgebruikskartaal met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

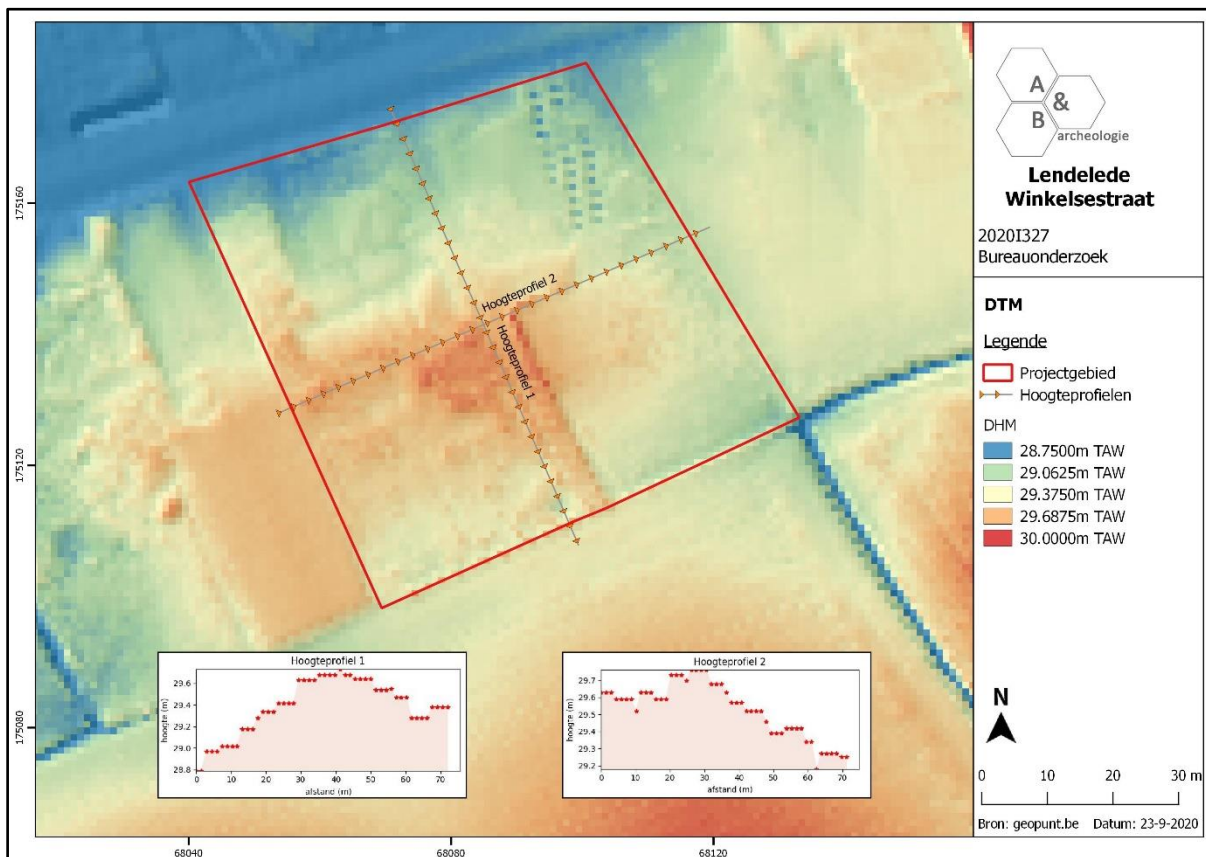
2.3.2. Landschappelijke situering⁷

Lendeledede behoort fysisch-geografisch tot het Land van Roeselare-Kortrijk, waarbij de dorpskern centraal gelegen is op de zogenaamde Rug van Lendeledede met oostelijke uitlopers naar het Hoogland van Hulste. Het grondgebied draagt een zacht tot plaatselijk vrij sterk golvend reliëf van ca. 20m tot ca. 42,5m boven de zeespiegel. De centrale heuvelrug vormt de waterscheidingslijn tussen het Leie- en het Mandelbekken; natuurlijke waterlopen zijn niet aanwezig in de nabijheid van het plangebied. Deze heuvelrug is goed te zien op het digitale hoogtemodel, het plangebied is net ten noorden ervan gelegen. Op het detail van het hoogtemodel is zichtbaar dat het plangebied centraal een iets hogere ligging kent (+29,60m TAW) dan tegen de noordelijke (+29,00m TAW) en zuidelijke grens (ca. +29,30m TAW); de gronden ten noorden zijn lager gelegen, die ten zuiden hoger. Het plangebied wordt op de potentiële bodemerosiekaart niet ingekleurd, de percelen in de omgeving kennen een verwaarloosbare tot zeer lage erosiegraad.

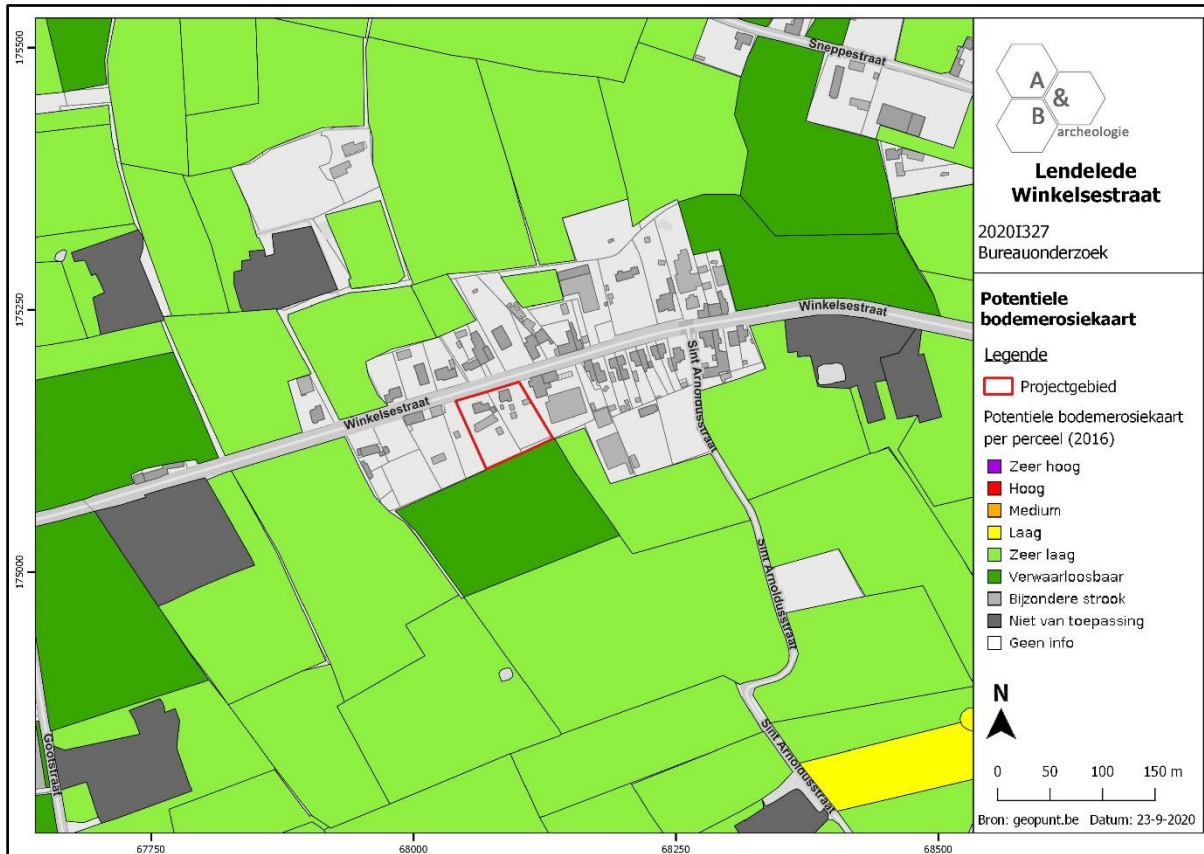
⁷ <https://inventaris.onroerendergoed.be/themas/13296>

Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

Figuur 10 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).

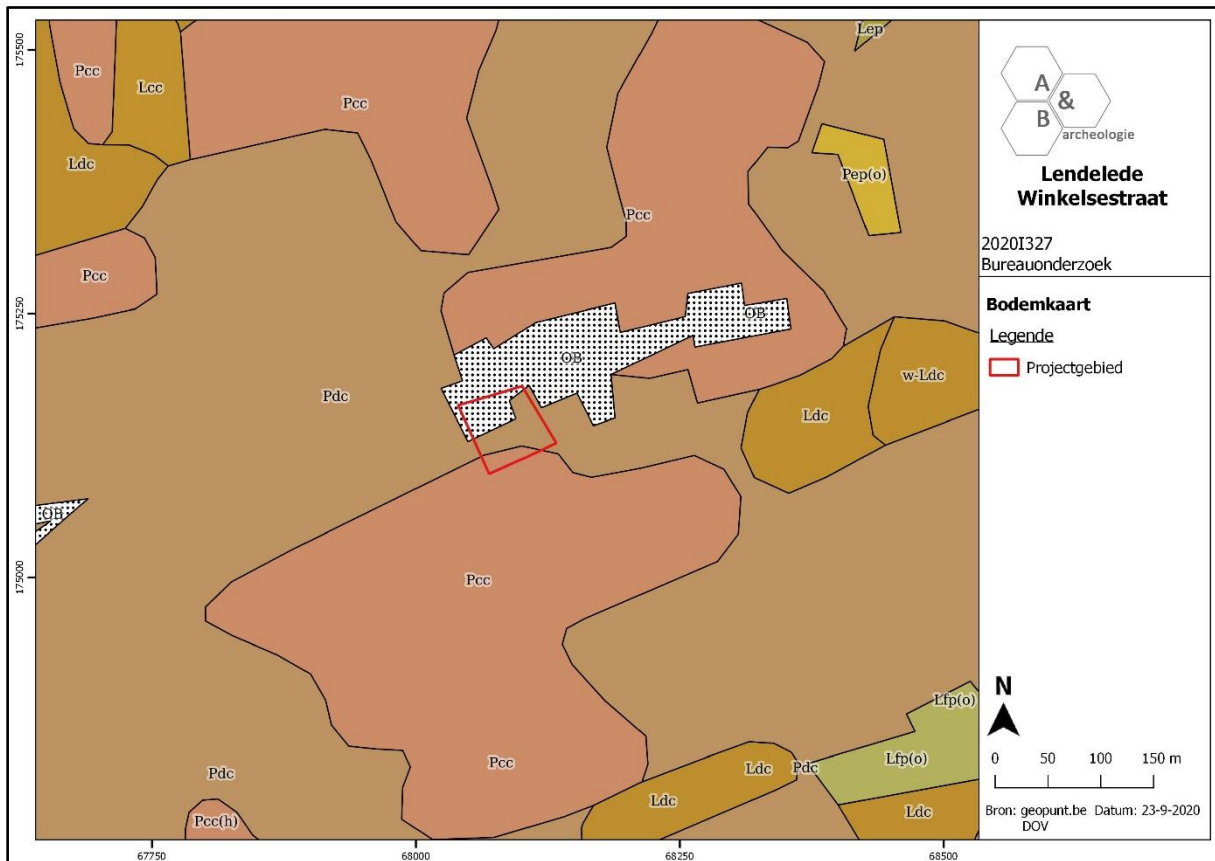

Figuur 11 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Op de bodemkaart worden verschillende bodemtypes aangeduid op het terrein:

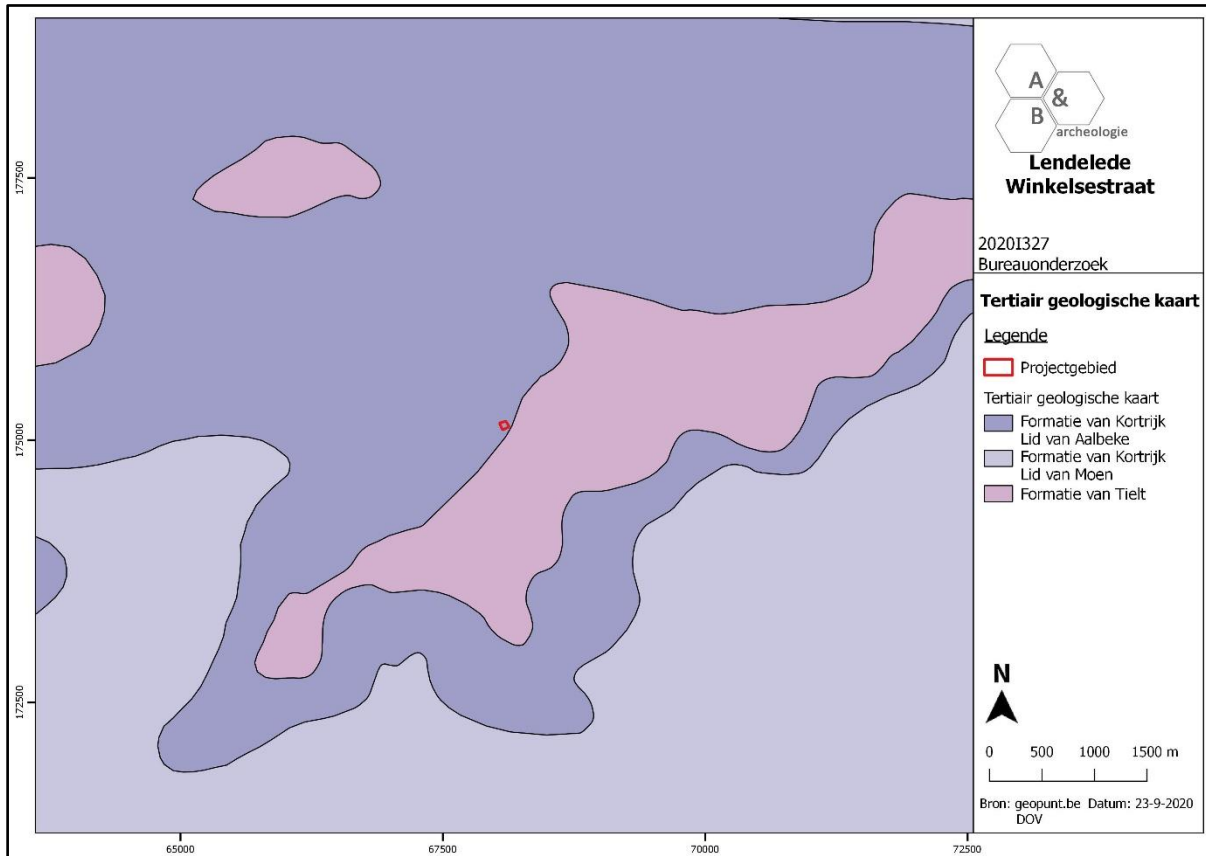
- OB in het noorden: bebouwde zone. Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd (kunstmatige gronden). De bodems in de bebouwde zone (OB) zijn daar een voorbeeld van.
- Pdc centraal: matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De humeuze bovengrond is homogeen en goed ontwikkeld grijsbruin en gemiddeld 30cm dik. De verbrokkelde textuur B is zwak ontwikkeld en begint op 40-60cm. Roestverschijnselen beginnen tussen 40-60cm. Deze bodems zijn te nat in de winter, soms iets te droog in de zomer.
- Pcc in het zuiden: matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De bouwvoor is grijsbruin, 25-30cm dik en goed humeus. De verbrokkelde textuur B situeert zich tussen 50 en 80cm. Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiaire onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen. Zoals alle matig droge licht zandleemgronden zijn deze bodems gemakkelijk te bewerken en weinig beperkt. De waterhuishouding is gunstig maar de bodems met klei of klei-zand substraat kunnen een lichte wateroverlast vertonen in de winter.

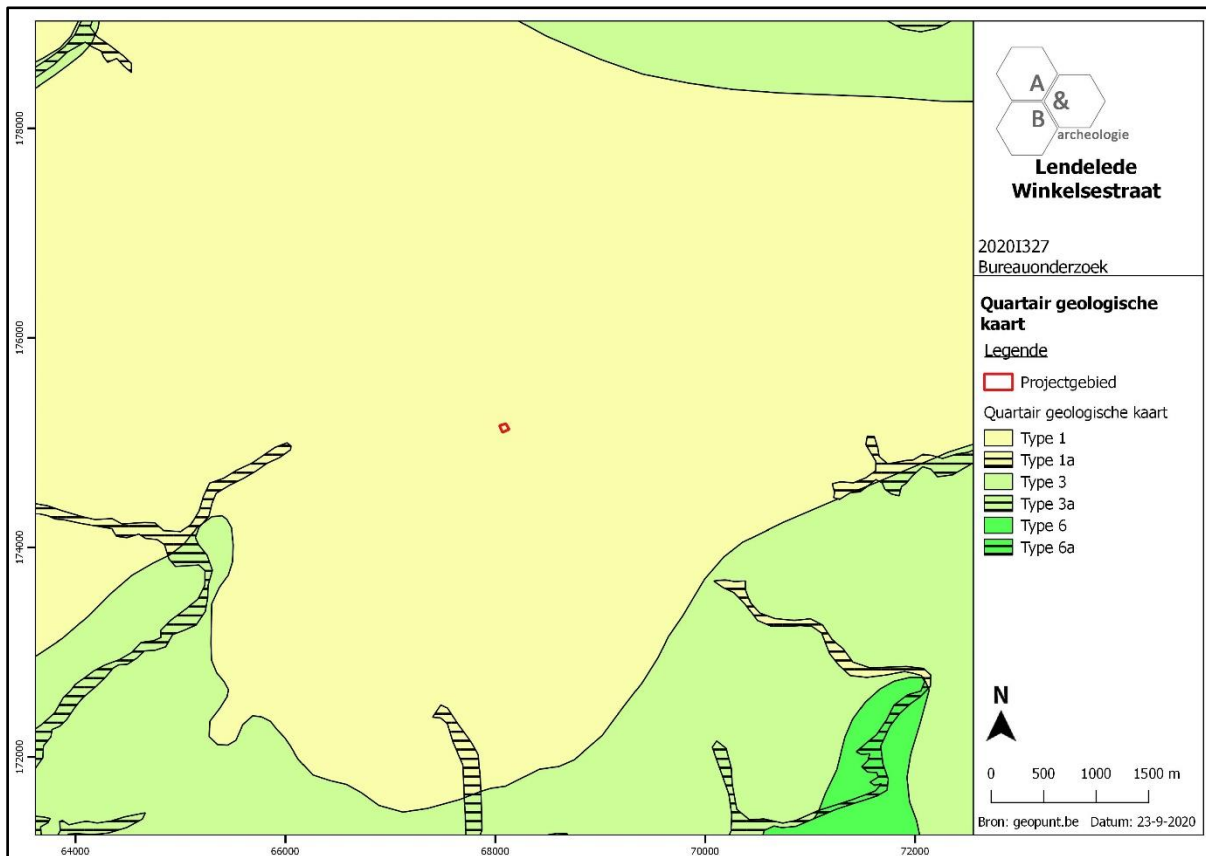
Figuur 12 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

2.3.4. Geologische situering

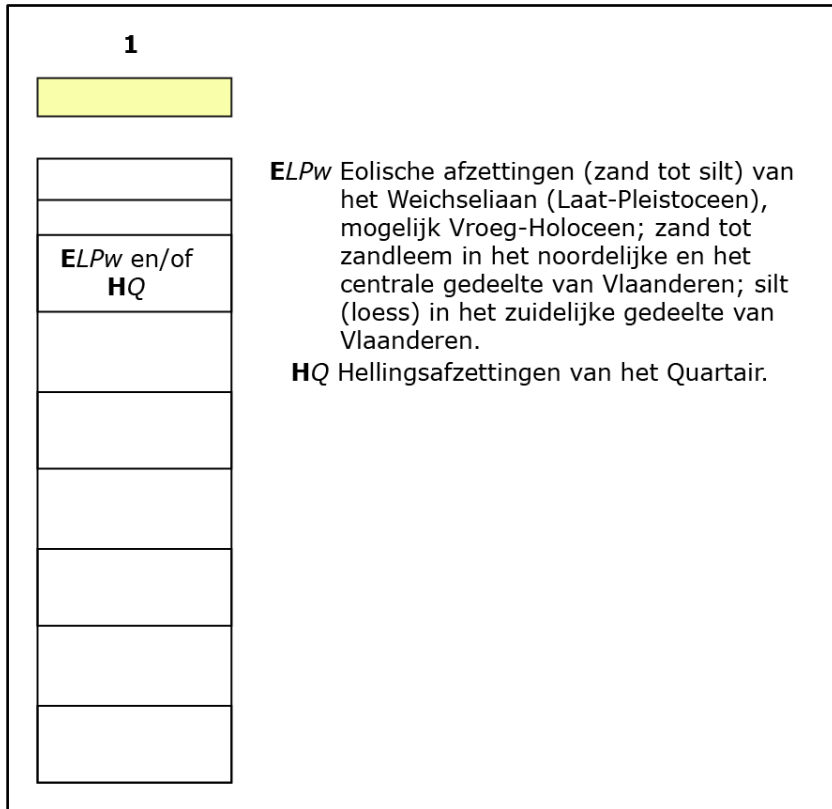
De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Kortrijk, Lid van Aalbeke: donkergrijze tot blauwe klei, glimmers. De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied bestaat uit het type 1: geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (1). De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Figuur 13 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 14 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering⁸

- Lendeledede

De oudste dorpsbenaming "Lede" wordt courant gebruikt tot in de 16de eeuw. Het dorp komt voor het eerst in geschreven bronnen voor als "Lethis" op een rotulus van het Sint-Salvatorkapittel van Harelbeke uit het einde van de 11de - begin van de 12de eeuw. Daarop wordt een akte vermeld die dateert uit 1078, waarop staat: "villa videlicet Lethis nomine". Een zeker Folswinde en haar zonen schenken er twee bunders grond aan het Sint-Salvatorkapittel, voor de zielsrust van hun echtgenoot en vader Rodulf. "Villa" wijst op een landbouwuitbating, sommige van deze nederzettingen groeiden uit tot echte dorpskernen met een kerk. Pas in 1382 wordt voor het eerst de naam "Lendeledede" gebruikt. Deze benaming is etymologisch te verklaren als "lindenheuvel". Lendeledede behoort vanouds tot het graafschap Vlaanderen, kasselrij Kortrijk, roede van Menen. Herhaaldelijk wordt deze roede van Menen door oorlogen en bezettingen van de kasselrij Kortrijk afgescheiden, telkens voor relatief korte duur: in 1587 en 1646 en van 1678 tot 1713. Het huidige grondgebied van Lendeledede is tijdens het ancien régime onderverdeeld in verschillende lenen en heerlijkheden, elk met eigen baljuws en schepenen. In een rapport uit 1786 wordt vermeld dat zich op grondgebied Lendeledede 36 heerlijkheden uitstrekten. In de 11de eeuw worden nieuwe gronden ontgonnen en ontstaan nieuwe hoeves. Tijdens de eerste helft van de 12de eeuw wordt een eerste stenen kerk gebouwd, vermoedelijk ter vervanging van een ouder houten bedehuis. Van deze driebeukige basilicale torenloze kerk is enkel een stuk van de onderbouw in de huidige toren bewaard. In 1146 wordt de kerk voor het eerst in schriftelijke bronnen vermeld. In dat jaar schenkt Desiderius van Kortrijk via bisschop Anselm van Doornik het "altare" van "Liedda" of Lendeledede aan de Sint-Maartensabdij van Doornik. Het patronaat of recht om een pastoor ter benoeming aan de bisschop voor te dragen, was in handen van dezelfde abdij. Tegen de 13de eeuw is de Sint-Maartensabdij ook de grootste tiendheffer binnen de parochie, naast andere tiendheffers zoals o.m. het Sint-Pieterskapittel van Rijsel, het kapittel van Kassel, het kapittel van Harelbeke en diverse wereldlijke machthebbers. Voorheen was de familie "van Lede" of "van Lende" een van de belangrijkste tiendheffers. In het begin van de 13de eeuw is de Sint-Katharinaparochie ontstaan, gelegen op de grens van Lendeledede, Heule (Kortrijk) en Kuurne. Vanouds is door de parochianen van deze dorpen een processie gehouden, wat rond 1210-1212 aanleiding geeft tot de bouw van een kleine houten bidplaats, bij het grenspunt van de drie dorpen, op grondgebied van Kuurne. In 1221 wordt de houten kapel volgens overlevering vervangen door een stenen exemplaar. In 1469 is Lendeledede uitgegroeid tot een dorp van 92 woningen, ongeveer 400 inwoners. Rond het romaanse kerkje bevinden zich enkele huizen, de overige bebouwing is verspreid over het landelijke gebied. De dorpsheerlijkheid "te kercke te Lede" bezit geen foncier, de rentegronden zijn alle gelegen binnen de dorpskern. Op de heerlijkheid bevinden zich de kerk, de Plaatsemolen en het latere kasteel. De heerlijkheid heeft recht op een volle bank van zeven schepenen, een baljuw en onderbaljuw, dienaars en een prater. Aanvankelijk bezit de heerlijkheid slechts lage justitie, tegen de tweede helft van de 17de eeuw is dit uitgebreid tot hoge en middele justitie. De vierschaar situeert zich ten zuiden van de kerk. Vergaderingen vinden plaats in het wethuis, dat zich doorheen de eeuwen in verscheidene herbergen op het dorpsplein heeft bevonden. De 16de eeuw wordt gekenmerkt door vrede en welvaart. Tussen het derde kwart van de 15de eeuw en het tweede kwart van de 16de eeuw is het bevolkingspeil te Lendeledede meer dan

⁸ <https://inventaris.onroerendergoed.be/themas/13296>

verdubbeld. In 1571 telt het dorp al een 250-tal woningen, wat zou neerkomen op ca. 1125 inwoners. Tijdens het laatste kwart van de 16de eeuw kent het dorp een woelige periode door het opkomende protestantisme en de daaruit volgende repressie. Dit geeft aanleiding tot een ontvolking van het gebied, waarbij het bevolkingscijfer ongeveer gehalveerd wordt. In het begin van de 16de eeuw wordt de romaanse kerk deels afgebroken en omgebouwd tot laatgotische driebeukige hallenkerk. De oudst bekende pastorie bevindt zich aanvankelijk aan de westzijde van de Heulsestraat, met rechthoekige omwalling die bewaard blijft tot de tweede helft van de 19de eeuw. Tussen 1517 en 1571 wordt aan de overzijde van de straat een nieuwe omwalde pastorie gebouwd. Een rustiger periode is aangebroken tijdens het Twaalfjarig Bestand (1609-1621). Enkele nieuwe herbergen worden opgericht. In 1612 wordt een belasting geheven om de kerk te herstellen, na vernielingen door protestantse rebellen. In visitatieverslagen uit 1612 wordt vermeld dat de kerk "ghanselick gheruyneert ende ghedestruert" is, belangrijke herstellingen aan het dak worden uitgevoerd tussen 1615 en 1617. Tijdens het tweede kwart van de 17de eeuw laait het strijdgewoel tussen Spanje en de Nederlandse Republiek opnieuw op. Tijdens het derde kwart van de 17de eeuw zijn er vnl. onlusten door Franse invallen. Vaak worden troepen gelegerd te Lendeledede. Ten gevolge van de vrede van Aken in 1668 wordt de kasselrij Kortrijk bij Frankrijk gevoegd. In 1672 breekt de Hollandse Oorlog uit, wat voor bijkomende opeisingen zorgt. In 1678 wordt de kasselrij Kortrijk door de Vrede van Nijmegen opnieuw Spaans bezit, met uitzondering van de roede van Menen, die tot de Vrede van Utrecht (1713) Frans gebied blijft. De Negenjarige Oorlog (1688-1697) zorgt voor een plaag van voorbijtrekkende Franse en Spaanse legers, met bijhorende opeisingen, plunderingen en inkwartieringen. In 1694 zorgt een besmettelijke ziekte (pest, dysenterie?) voor een groot aantal sterfgevallen. Gedurende deze 17de eeuw gaat het bevolkingscijfer zich slechts langzaam herstellen tot het vroegere niveau. Tijdens de Spaanse Successieoorlog (1702-1713) worden in 1705 door Hollandse soldaten enkele hoeves en huizen rond het dorpsplein in brand gestoken. Na een periode van relatieve rust en vooruitgang in de loop van de eerste helft van de 18de eeuw, brengt de Oostenrijkse Successieoorlog (1744-1748) opnieuw een reeks van opeisingen met zich mee. Tijdens de tweede helft van de 18de eeuw breekt opnieuw een lange periode van vrede aan. Dit resulteert in een opmerkelijke bevolkingsstijging: van 2000 inwoners in 1740 tot 3161 inwoners in 1796. Veel oudere woningen worden herbouwd in steen, veel nieuwe woningen worden opgericht. Vanaf 1792 begint met Franse invallen opnieuw een periode van opeisingen en onzekerheid. In 1794 maakt een epidemie van "roode loop" of dysenterie, meegebracht door Franse troepen, veel slachtoffers. Vanaf 1795 maakt Lendeledede bestuurlijk deel uit van de Franse Republiek, het Departement van de Leie, kanton Hulste. Tijdens het ancien régime leeft quasi iedereen van de landbouw. Het merendeel van de bevolking bestaat uit kleine keuterboeren en "cortsitters". Vaak wordt nog een aanvullend inkomen gehaald uit de huisnijverheid (vlasvezelvoorbereiding en lijnwaadweverij) en als dagloner bij grote boeren. Naast een behoorlijk aantal middelgrote bedrijven telt Lendeledede een twaalfstal grote hoeves met uitgebreide landbouwoppervlakte, de "aristocratie paysanne". Het grootste bedrijf is de hoeve "Rodemont". De grotere hoeves liggen vanouds vaak op de minder goede stukken grond, bvb. in alluviale beekvalleien en zijn meestal geheel of gedeeltelijk omwald. Niet zelden wijst een apart omwalde motte op een feodaal verleden, bvb. bij het "Goed te Hamijts". Huizen en landgebouwen zijn nog vnl. opgetrokken in vakwerk met strodaken. Vanaf de 18de eeuw wordt het vakwerk geleidelijk vervangen door metselwerk. Rond 1700 zijn reeds diverse ambachten vertegenwoordigd in Lendeledede. Naast een smid, wagenmaker, molenmaker en vellewaarder, zijn er nu ook kleermakers, slaggers, timmerlui, kuipers, winkeliers, steenbakkers en zelfs een heelmeeester. In de tweede helft van de 18de eeuw gaan er zich ook bakkers, "cammeslaegers", schoenmakers, metsers,

ketel- en koperslagers, een schaliedekker en een uurwerkmaker vestigen. Onderwijs kent een pril begin. Er is veel huisnijverheid en de landbouw gaat zich ook meer toespitsen op het telen van aardappelen. In de achttiende eeuw speelt het wegnnet een grotere rol. In 1750-1751 wordt de steenweg Brugge-Kortrijk aangelegd, die ten oosten net buiten Lendeleds grondgebied loopt. Doorheen de 18de eeuw blijft het dorp nog tamelijk geïsoleerd. Daarom wordt begonnen met de aanleg van een steenweg die de verbinding moet maken tussen het Dorpsplein en de oostelijker gelegen steenweg Kortrijk-Brugge. De parochie begint op eigen kosten in 1783 met de aanleg van de "calsijde", pas in 1820 zal het tracé voltooid worden. In 1764-1765 worden langsheen de belangrijkste invalswegen tot het dorp, de Izegemsestraat, de Heulsestraat en de Winkelsestraat, nieuwe abelen aangeplant. Schade aan de kerk, opgelopen tijdens de Negenjarige Oorlog (1688-1697), wordt hersteld in 1699-1701. Ook in 1713 wordt de kerk grondig hersteld. Wegens grote bevolkingstoename in de tweede helft van de 18de eeuw wordt de kerk in 1777 vergroot. Uit een decanaal verslag blijkt dat in 1788 reeds drie scholen voorkomen op de parochie. In 1780 wordt door landmeter Petrus Joannes Wallays een school voor landmeetkunde opgericht, de lessen vinden plaats in een herberg op het Dorpsplein. De eerste decennia van de 19de eeuw worden gekenmerkt door een bevolkingsexplosie. In 1839 breekt een pokkenepidemie uit. Mislukte aardappel- en graanoogsten in de jaren 1840, gepaard met hongersnood en tyfusepidemieën, leiden tot veralgemeend pauperisme en bevolkingsdaling. De linnenweverij beleeft een dieptepunt. Pas vanaf 1890 neemt de bevolking opnieuw toe. Tijdens de 19de eeuw is landbouw nog steeds de belangrijkste bron van inkomen, met o.m. teelt van tarwe, rogge, haver, koolzaad, vlas, aardappelen, klaver en rapen. Als gevolg van het Concordaat met Napoleon behoort Lendeledede vanaf 1801 tot het nieuwe bisdom Gent, decanaat Kortrijk. Lendeledede wordt een succursale van de Kortrijkse O.-L.-Vrouwparochie. In 1834 wordt de parochie ingedeeld bij het heropgerichte bisdom Brugge, dat vanaf dan ongeveer gelijkloopt met de provincie West-Vlaanderen. In 1835-1836 wordt de kerk uitgebreid met een dwarsbeuk. In 1883 wordt het kerkhof, dat rondom de kerk op het Dorpsplein gelegen was, verplaatst naar de Ingelmunstersestraat. Het nieuwe kerkhof wordt in 1884 in gebruik genomen. In de 19de eeuw gebeuren ingrijpende openbare werken die het uitzicht van het dorp veranderen, de wegeninfrastructuur wordt drastisch vernieuwd en uitgebreid. In 1816-1820 wordt de gemeentelijke steenweg tussen het Dorpsplein en de Brugsesteenweg voltooid. In 1820 wordt een stuk van het Dorpsplein gekasseid, in 1822 een stuk steenweg tot de Langemunte (cf. Winkelsestraat), in 1826 de Kasteelstraat en de Heulsestraat tot aan de Knok. Vanaf 1843 wordt op de gemeentelijke steenweg tol geheven. Aan de herberg "De Hoogte" wordt daarvoor een barrière geplaatst. Na de aanleg van de spoorlijn komen steeds meer goederen toe per spoor en wordt de tolbarrière verplaatst naar het stationsplein. Het tolrecht blijft van kracht tot 1894. In 1846-1847 wordt door de Engelse maatschappij "La Société des chemins de fer de la Flandre Occidentale" over Lendeleds grondgebied de spoorlijn Brugge-Kortrijk gerealiseerd, wegens de slechte werkomstandigheden en karige lonen bij de aanleg, de "Drooghenbroodroute" genoemd. Met de aanleg van de spoorweg worden enkele wegen onderbroken, o.m. de oude verbindingsweg tussen Harelbeke en Izegem. Lendeledede krijgt in 1847 zijn eigen station met bureauruimte en wachtzaal. Daarnaast is een pakhuis, wisselhuis en woonhuis van de bareelwachter voorzien. In 1865-1867 wordt de steenweg naar Sint-Eloois-Winkel aangelegd, daarvoor wordt de bestaande weg op enkele plaatsen rechtgetrokken. De Heulsestraat was in het begin van de 19de eeuw geplaveid tot aan de Knok, het overige deel bestond uit een aardewegel, de "Lange Dreve" genoemd. De Lendeledse gemeenteraad blijft zich evenwel verzetten tegen de aanleg van een steenweg van Lendeledede naar Sint-Katharina. In 1890 wordt uiteindelijk toch een nieuwe steenweg voltooid, die liep vanaf Izegem over de Izegemsestraat en het Dorpsplein

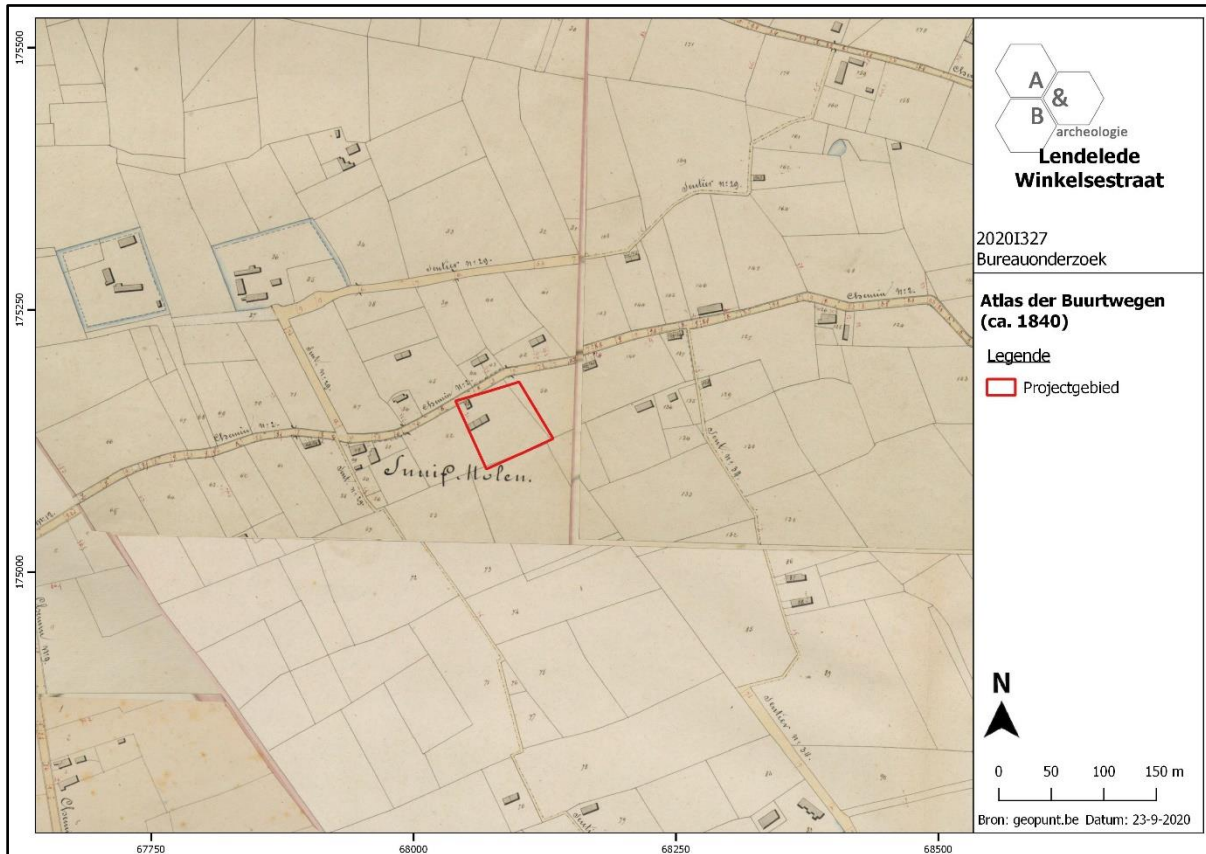
verder naar Sint-Katharina. Vanaf het einde van de 19de eeuw worden de landelijke wegen verhard met grind. Tijdens het eerste kwart van de 19de eeuw maakt de huisnijverheid een neergang door, met de afscheuring van Frankrijk is immers een belangrijk afzetgebied verloren gegaan. Veel gezinnen zijn afhankelijk van de vlasnijverheid en van de linnenweverij. Tegen het tweede kwart van de 19de eeuw is er crisis in de vlasnijverheid, wegens het ontstaan van betere en modernere productiemethodes in Frankrijk en Engeland. In het eerste decennium van de 20ste eeuw worden de meeste landelijke wegen verder verhard met grind. In de Eerste Wereldoorlog vestigt de "Ortskommandantur" zich boven de herberg "De Drie Koningen" (Dorpsplein/ Winkelsestraat). Gedurende de oorlog legeren voortdurend reservetroepen en munitiecolonnen op de gemeente. In 1914 wordt in het klooster een veldhospitaal ondergebracht, eerst het "Veldlazareth der Saxen nr. 22", later het "Veldlazareth nr. 12 der Pruisen". Het lokaal "Sint-Joseph" en het magazijn van Alphonse Dassonville (cf. Izegemsestraat) worden gebruikt als paardenstallen. Op de Groeningeberg wordt een schietplein ingericht. Barakken worden opgetrokken als badplaats en als paardenstallen. Ook de brouwerij Nevejan diende een tijdlang als badhuis. De fabriek en opslagplaatsen van Neiryck-Holvoet worden aanvankelijk ingericht als slachterij, later als voorraadplaats. Het klooster wordt gebruikt als kazerne, de lessen vinden tijdelijk elders plaats. In 1916 worden de meisjes- en jongensschool gesplitst. De meisjesschool en de kleuterafdeling blijven in het klooster gehuisvest. In 1916-1917 wordt, voor een grond deel op Lendelededs grondgebied, de tramlijn Beitem-Hulste aangelegd, met brug over de spoorweg. Ter hoogte van het station wordt een derde spoor aangelegd. Telefoonlijnen worden geïnstalleerd. In 1917 wordt de gemeenteschool omgevormd tot bakkerij, daarbij wordt één klaslokaal afgebroken, de twee andere ingrijpend gewijzigd, op de speelplaats verschijnen twaalf grote bakovens. In 1918 vindt een luchtaanval plaats bij het station en op de bakkerij, in april wordt in de Izegemsestraat een munitietram getroffen, met een zware ontploffing en materiële schade tot gevolg. In 1918 wordt het lokaal "Sint-Joseph" door vluchtende Duitse troepen in brand gestoken. In de weide van het klooster worden barakken voor krijgsgevangenen gebouwd. Ook na de bevrijding worden in het klooster "veldambulancies" ondergebracht. Tijdens het eindoffensief in 1918 worden te Lendeledede zware verliezen geleden. Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog gaat Lendeledede opnieuw gebukt onder oorlogsgeweld. Door zijn hoogte had Lendeledede een strategische ligging. Vanuit Lendeledede worden in mei 1940 tijdens de Slag aan de Leie de Duitse troepen op de Leie-oevers bestookt, o.m. vanuit de Rozebeeksestraat. Lendeledede wordt eveneens geteisterd door vijandelijk geschut. De kerk wordt door drie granaten geraakt, o.m. de torenspits, de galmgaten en het dak van het hoogkoor worden beschadigd. In de meidagen worden ook talrijke woningen vernield of beschadigd. In 1950 wordt het elektriciteitsnet uitgebreid over het volledige grondgebied, in 1952 wordt een algemeen waterleidingsnet geïnstalleerd. In de jaren 1950 worden de met grind verharde landwegen aangelegd in asfalt. In de jaren 1960 worden de grote kasseiwegen vernieuwd in beton of asfalt, o.m. de Stationsstraat, Dorpsplein, Winkelsestraat, Heulsestraat en Izegemsestraat. Het enkele spoor van de spoorlijn Kortrijk-Brugge wordt pas in 1910 vervangen door een dubbel spoor. In 1955 wordt het Lendeledede station gesloten voor reizigersverkeer. Er wordt een vervangende buslijn opgericht. Het goederenverkeer blijft nog een tijdlang bestaan. Het stationsgebouw wordt in 1976 afgebroken. In 1985 wordt de lijn Kortrijk-Brugge geëlektrificeerd. Kort daarna verdwijnen de perrons.

- Plangebied

Voor de historische situering van het terrein, dat steeds ver buiten de dorpskern was gelegen, dient afgegaan worden op de historische kaarten die vanaf de Ferrariskaart (ca. 1777) betrouwbaar zijn voor het plangebied. Hoewel het plangebied niet 100% accuraat te situeren is op deze kaart, is te zien dat gronden op of in de onmiddellijke nabijheid van het terrein deels in gebruik zijn als landbouwgrond (strook naast de Winkelsestraat) en deels bebouwd zijn. Er worden op/net naast het plangebied 3 gebouvvolumes weergegeven, gelegen in een tuin met boomgaard. Het is niet duidelijk of één van deze volumes overeenkomt met de huidige oude woning achter woning nr. 121. Deze oude woning is wel duidelijk aanwezig op de Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840, alsook een kleiner gebouwtje aan de straat. De rest van het terrein is onbebouwd. Iets ten westen wordt de Snuifmolen aangeduid. Dit was een kleine staakmolen die gebruikt werd om tabak te malen om snuif te produceren, in de volksmond het "Snuifkot" genoemd. Vermoedelijk wordt de molen opgericht in de periode 1815-1818, hij verdwijnt omstreeks 1850. Op alle andere kaarten van midden 19de tot eerste helft 20ste eeuw wordt het oude gebouw afgebeeld, het is dan het enige gebouw op het terrein. Op de topografische kaarten van 1862, 1883 en 1910-1948 wordt aan de oostelijke grens/net op het terrein een veldwegel afgebeeld. Vanaf de kaart van 1862 wordt de Winkelsestraat rechtlijniger afgebeeld dan op de oudere kaarten, wat enigszins in tegenspraak is met het historisch overzicht hierboven waarbij sprake is van rechttrekking in 1865-1867. Op alle oudere kaarten zijn ten noordwesten van het plangebied, aan de overzijde van de straat, twee omwalde hoeves afgebeeld. Op de luchtfoto van 1971 is de huidige configuratie van de gebouwen op het plangebied reeds te zien, sindsdien wijzigt er quasi niks aan het terrein.

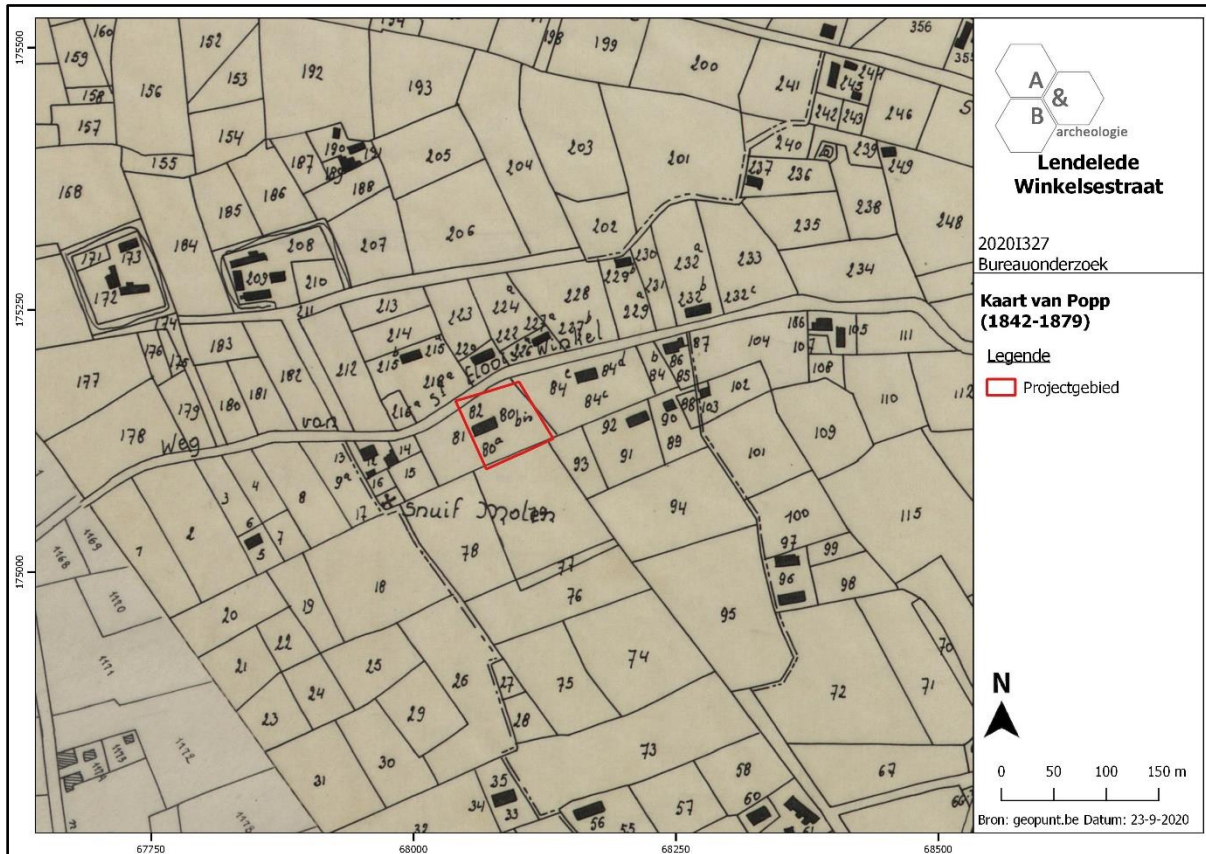
Figuur 16 Uitsnede uit de Ferrariskaart met benaderende aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

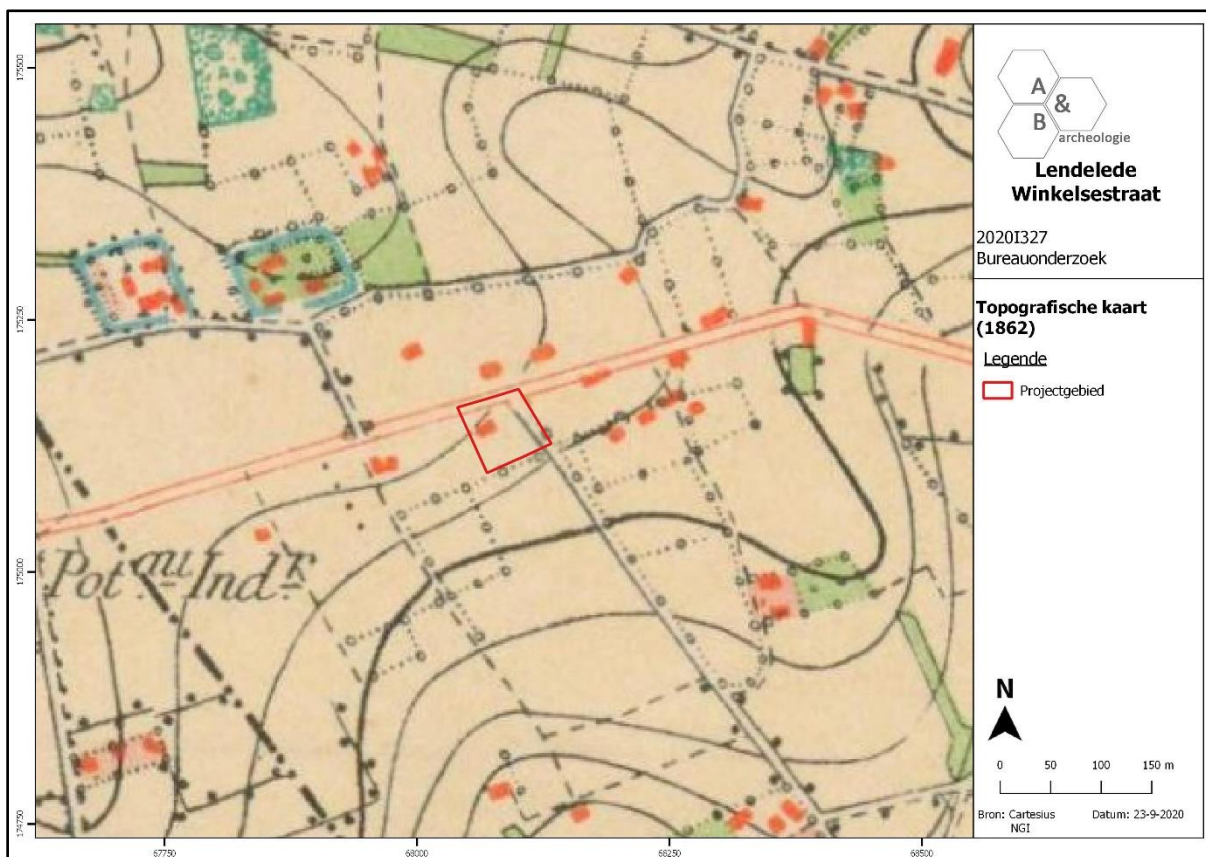
Figuur 17 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

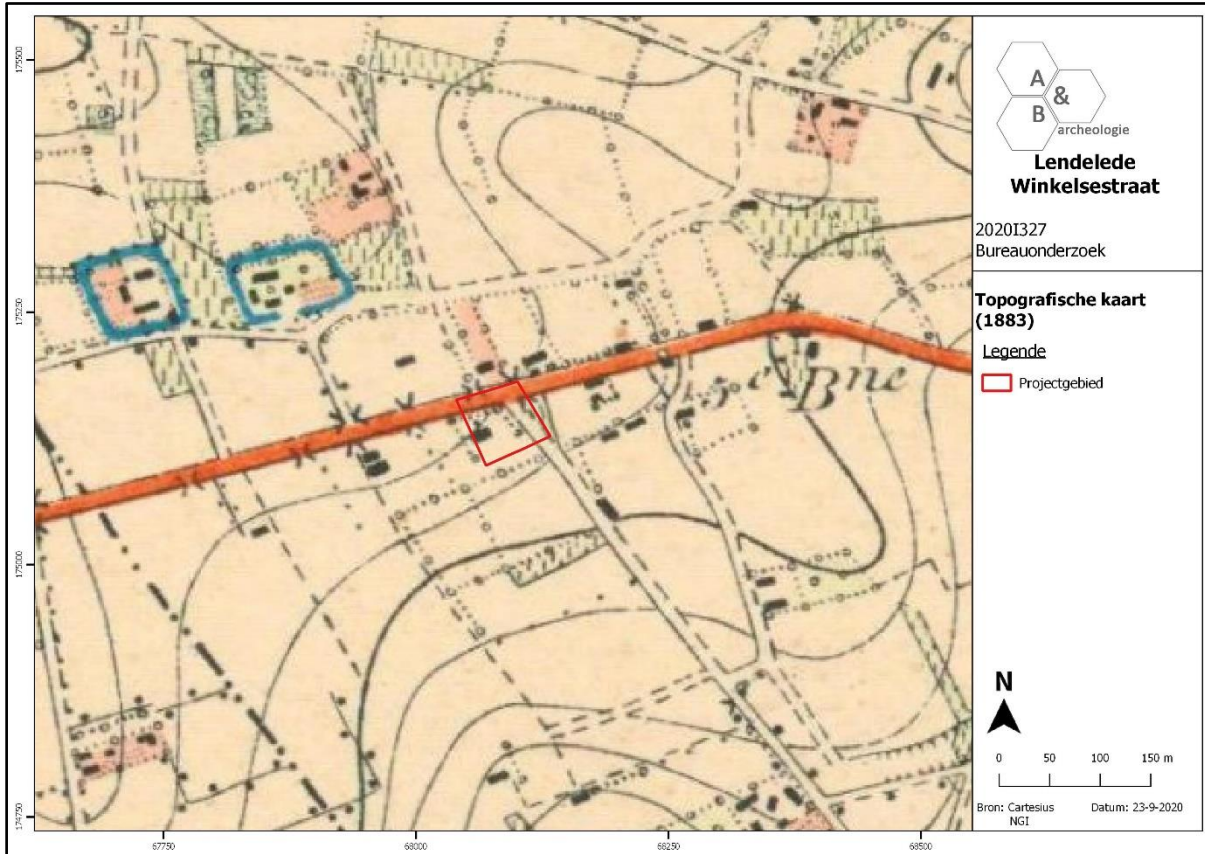
Figuur 18 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

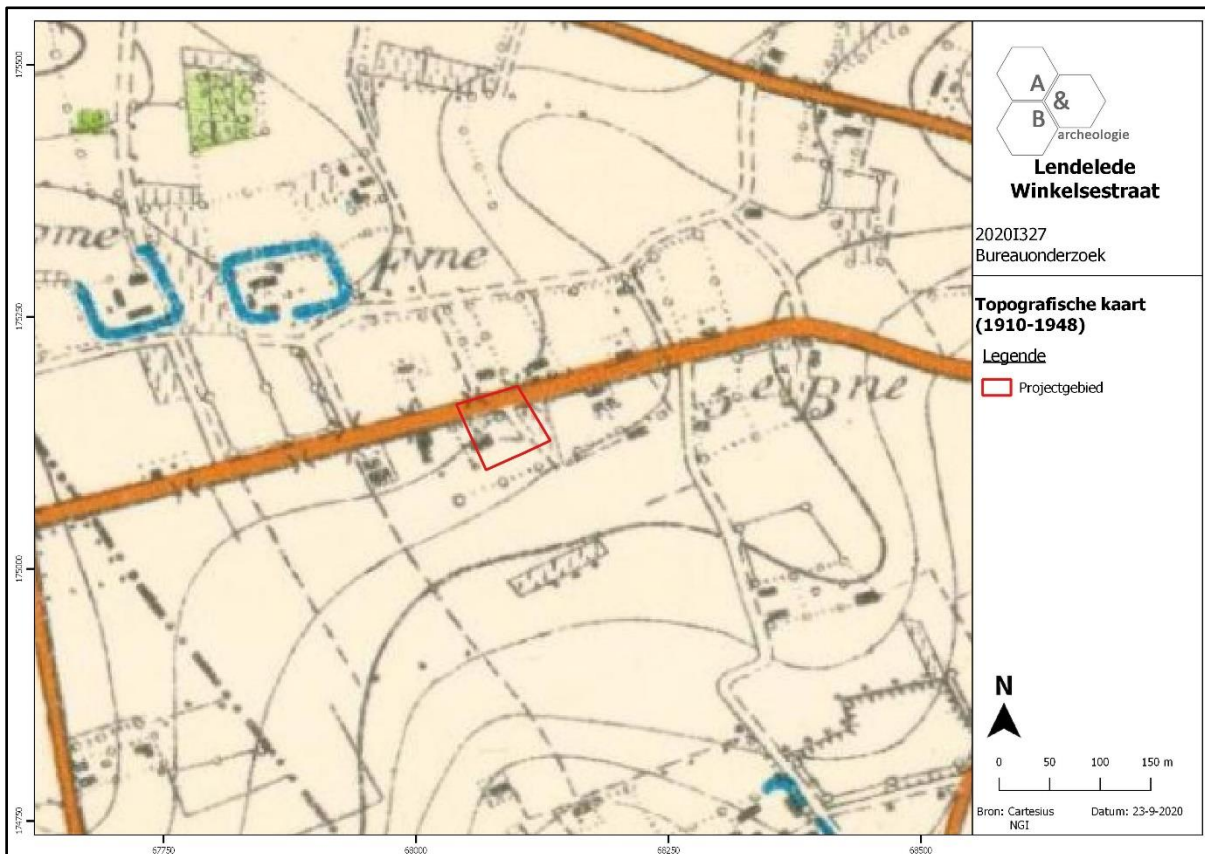
Figuur 19 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).

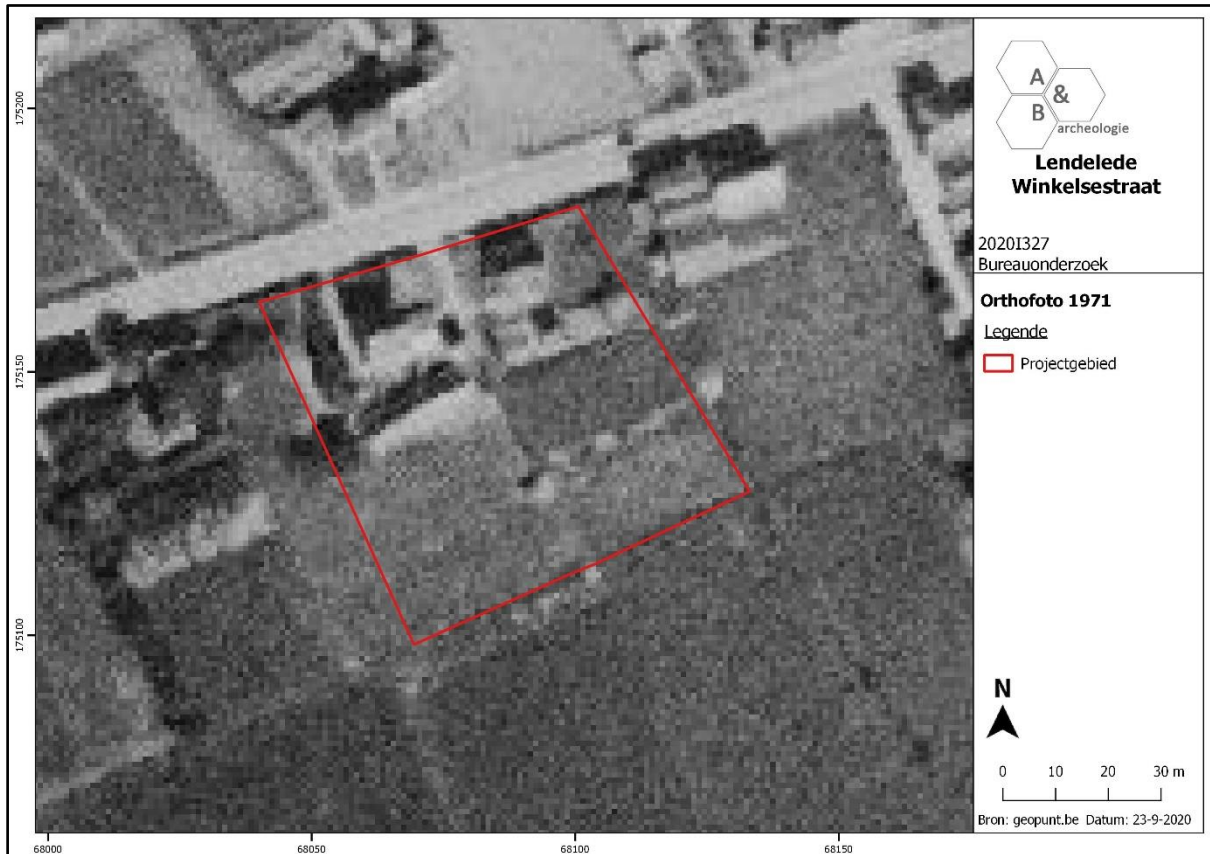
Figuur 20 Uitsnede uit de topografische kaart van 1862 (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 21 Uitsnede uit de topografische kaart van 1883 (bron: cartesius.be en NGI).

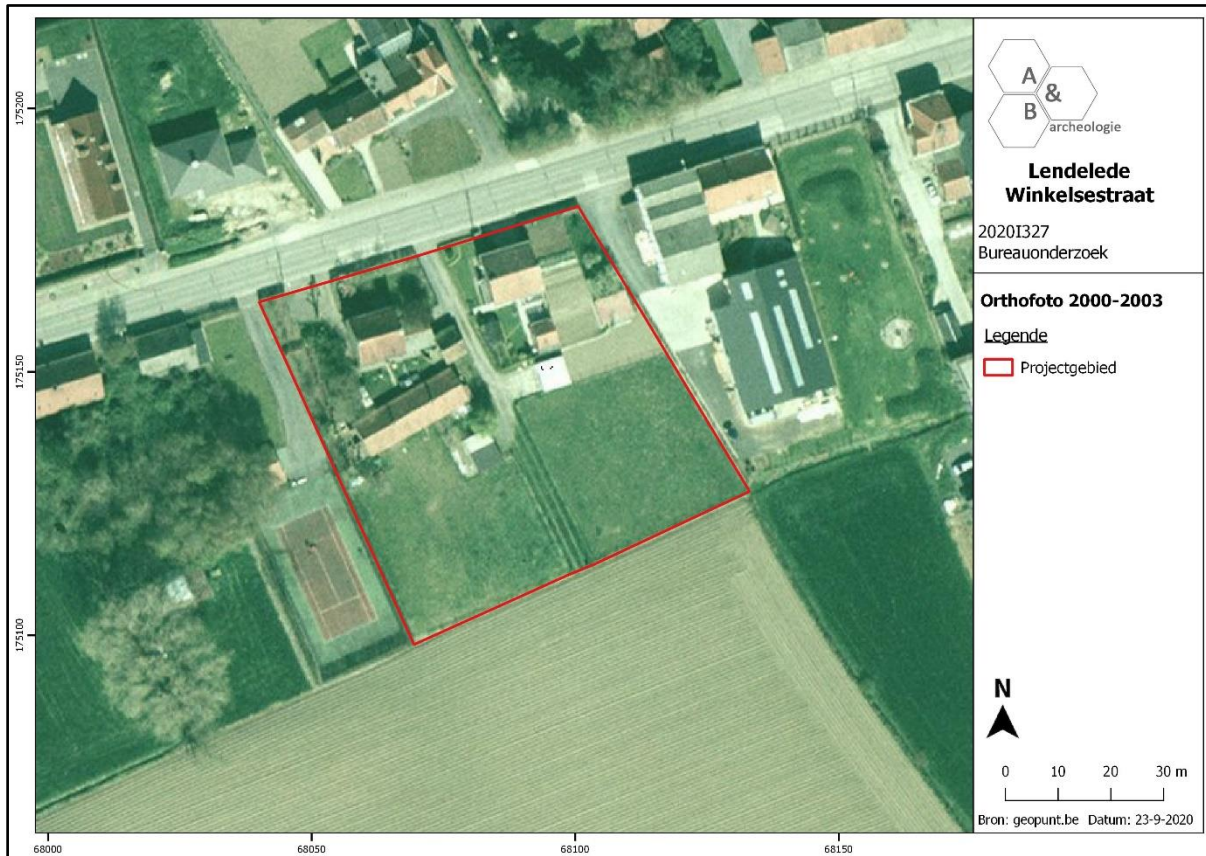
Figuur 22 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910-1948 (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 23 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

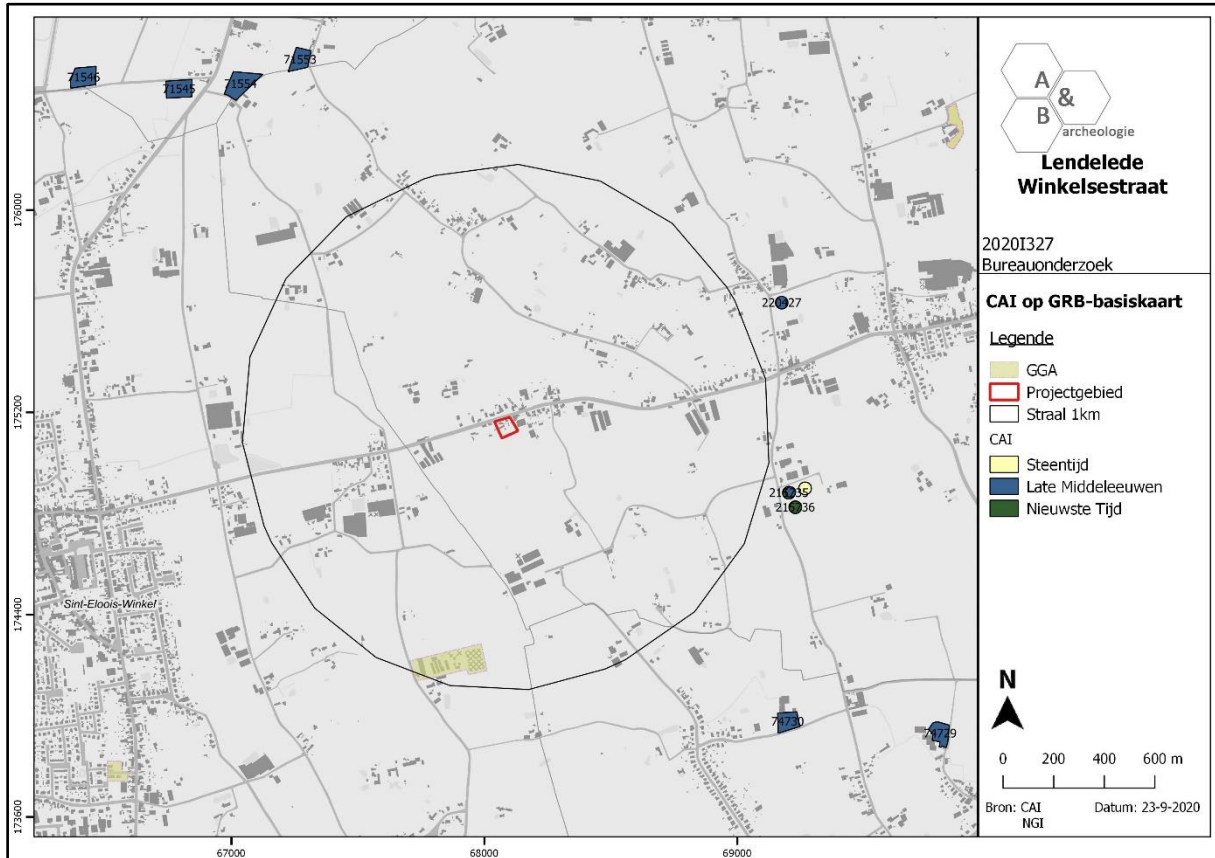
Figuur 24 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 25 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

In een straal van 1km rond het plangebied wordt op de Centrale Archeologische Inventaris maar 1 gekende archeologische site aangeduid: ca. 1km ten zuiden is CAI Locatie 224531 als GGA (Gebieden Geen Archeologie) aangeduid, hier werden bij een recent proefsleuvenonderzoek geen relevante archeologische sporen aangetroffen. Andere locaties in de ruimere omgeving betreffen ofwel laatmiddeleeuwse sites met walgracht als indicator, ofwel locaties waar prospectievondsten zijn gedaan. Het gebrek aan gravend archeologisch onderzoek in de omgeving is opvallend.

Figuur 26 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Het plangebied ligt op ruime afstand ten westen van de dorpskern van Lendeledede en ten oosten van die van Sint-Eloois-Winkel, langs een mogelijk middeleeuwse weg die beide kernen met elkaar verbindt. Op de Ferrariskaart (ca. 1777) is te zien dat gronden op of in de onmiddellijke nabijheid van het terrein deels in gebruik zijn als landbouwgrond (strook naast de Winkelsestraat) en deels bebouwd zijn. Er worden op/net naast het plangebied 3 gebouwvolumes weergegeven, gelegen in een tuin met boomgaard. Het is niet duidelijk of één van deze volumes overeenkomt met de huidige oude woning achter woning nr. 121. Deze oude woning is wel duidelijk aanwezig op de Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840, alsook een kleiner gebouwtje aan de straat. De rest van het terrein is onbebouwd. Op alle andere kaarten van midden 19de tot eerste helft 20ste eeuw wordt het oude gebouw afgebeeld, het is dan het enige gebouw op het terrein. Op de topografische kaarten van 1862, 1883 en 1910-1948 wordt aan de oostelijke grens/net op het terrein een veldwegel afgebeeld. Vanaf de kaart van 1862 wordt de Winkelsestraat rechtlijner afgebeeld dan op de oudere kaarten. Op de luchtfoto van 1971 is de huidige configuratie van de gebouwen op het plangebied reeds te zien, sindsdien wijzigt er quasi niks aan het terrein.

- Lendeledede behoort fysisch-geografisch tot het Land van Roeselare-Kortrijk, waarbij de dorpskern centraal gelegen is op de zogenaamde Rug van Lendeledede met oostelijke uitlopers naar het Hoogland van Hulste. Deze heuvelrug is goed te zien op het digitale hoogtemodel, het plangebied is net ten noorden ervan gelegen. Op het detail van het hoogtemodel is zichtbaar dat het plangebied centraal een iets hogere ligging kent (+29,60m TAW) dan tegen de noordelijke (+29,00m TAW) en zuidelijke grens (ca. +29,30m TAW); de gronden ten noorden zijn lager gelegen, die ten zuiden hoger. Er zijn geen natuurlijke waterlopen aanwezig nabij het plangebied. Er kan op het terrein een matig droge tot matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont verwacht worden.

- Er is geen archeologische informatie voorhanden voor de omgeving van het plangebied, door het gebrek aan archeologisch onderzoek. Niettegenstaande kan uit de middeleeuwse ontwikkeling van de nabijgelegen dorpskernen en de aanwezigheid van laatmiddeleeuwse sites met walgracht afgeleid worden dat er zeker bewoning was in de omgeving vanaf die periode. Daarnaast kan de hogere rug en de onmiddellijke omgeving ervan ook een aantrekking geweest zijn voor menselijke vestiging in oudere periodes. Hoewel de huidige bebouwing voor enige bodemverstoring kan gezorgd hebben, zal dit maar een beperkte impact hebben gehad op eventueel aanwezig archeologische sites. De verwachting betreft voornamelijk sites met grondsporen. Gezien de afwezigheid van afdekkende bodemlagen, waterlopen in de directe omgeving en een duidelijke helling op het terrein, wordt de verwachting voor in situ bewaarde steentijd artefactensites als laag ingeschat.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

De gebouwen worden gesloopt, de bomen gerooid en de tuinen gesupprimeerd. Vervolgens wordt het terrein bouwrijp gemaakt en verkaveld in 6 bouwloten. De woningen worden ingedeeld in 2 blokjes van telkens 3 aaneengeschakelde woningen, rond de woningen worden een voortuin, oprit, tuin achteraan en ev. een carport voorzien. De bouwloten sluiten aan op de Winkelsestraat, er wordt geen nieuwe wegenis aangelegd. Voor de ontwikkeling van de verkaveling zullen er aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het plangebied: de voorafgaande sloop, het bouwrijp maken van het terrein, bodemingrepen voor aanleg van de nutsleidingen en -voorzieningen, het optrekken van woningen, aanleg van tuinen en verhardingen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van deze regio, waarover archeologisch niks gekend is. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien de gronden pas worden ontwikkeld onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning, en na het slopen van de bebouwing.

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren. Er is geen verhoogde kans op het aantreffen van *in situ* bewaarde steentijd artefactensites. Daarnaast kan de aardkundige opbouw geverifieerd worden via het proefsleuvenonderzoek, dat wel wordt geadviseerd (zie verder).

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden. Wel dient tijdens het proefsleuvenonderzoek (zie verder) een metaaldetector ingezet worden ter controle van de aangelegde sleuven en de grondhopen.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren. Er is geen verhoogde kans op het aantreffen van in situ bewaarde steentijd artefactensites.

- Proefputten in functie van steentijd artefactensites

Het doel van proefputten in functie van steentijd artefactensites is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren. Er is geen verhoogde kans op het aantreffen van in situ bewaarde steentijd artefactensites.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Gezien de aard van de site, de geplande werken en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk om archeologische sites met grondsporen op te sporen. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen..

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Het plangebied ligt op ruime afstand ten westen van de dorpskern van Lendeledede en ten oosten van die van Sint-Eloois-Winkel, langs een mogelijk middeleeuwse weg die beide kernen met elkaar verbindt. Op de Ferrariskaart (ca. 1777) is te zien dat gronden op of in de onmiddellijke nabijheid van het terrein deels in gebruik zijn als landbouwgrond (strook naast de Winkelsestraat) en deels bebouwd zijn. Er worden op/net naast het plangebied 3 gebouwwolumes weergegeven, gelegen in een tuin met boomgaard. Het is niet duidelijk of één van deze volumes overeenkomt met de huidige oude woning achter woning nr. 121. Deze oude woning is wel duidelijk aanwezig op de Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840, alsook een kleiner gebouwtje aan de straat. De rest van het terrein is onbebouwd. Op alle andere kaarten van midden 19de tot eerste helft 20ste eeuw wordt het oude gebouw afgebeeld, het is dan het enige gebouw op het terrein. Op de topografische kaarten van 1862, 1883 en 1910-1948 wordt aan de oostelijke grens/net op het terrein een veldwegel afgebeeld. Vanaf de kaart van 1862 wordt de Winkelsestraat rechtlijniger afgebeeld dan op de oudere kaarten. Op de luchtfoto van 1971 is de huidige configuratie van de gebouwen op het plangebied reeds te zien, sindsdien wijzigt er quasi niks aan het terrein. Er is geen archeologische informatie voorhanden voor de omgeving van het plangebied, door het gebrek aan archeologisch onderzoek.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Hoewel de huidige bebouwing voor enige bodemverstoring kan gezorgd hebben, zal dit maar een beperkte impact hebben gehad op eventueel aanwezig archeologische sites.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Deze vraag kan op basis van enkel het bureauonderzoek niet beantwoord worden.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De gebouwen worden gesloopt, de bomen gerooid en de tuinen gesupprimeerd. Vervolgens wordt het terrein bouwrijp gemaakt en verkaveld in 6 bouwloten. De woningen worden ingedeeld in 2 blokjes van telkens 3 aaneengeschakelde woningen, rond de woningen worden een voortuin, oprit, tuin achteraan en ev. een carport voorzien. De bouwloten sluiten aan op de Winkelsestraat, er wordt geen nieuwe wegenis aangelegd. Voor de ontwikkeling van de verkaveling zullen er aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het plangebied: de voorafgaande sloop, het bouwrijp maken van het terrein, bodemingrepen voor aanleg van de nutsleidingen en -voorzieningen, het optrekken van woningen, aanleg van tuinen en verhardingen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet met 100% zekerheid vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. De kans op het aantreffen van archeologische sporen is echter niet onbestaande.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Er dient een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven uitgevoerd te worden. Dit onderzoek bestaat uit het aanleggen van parallelle sleuven. De sleuven hebben als doel om het archeologisch potentieel voor sites met grondsporen in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden Lendeledede Winkelsestraat (provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 4480m² groot, heeft een bijna rechthoekige vorm en is ten zuiden van de Winkelsestraat gelegen. Op de oostelijke grens van het plangebied bevindt zich een ingebuisde gracht. Aan de straatzijde zijn de woningen Winkelsestraat 119 en 121 gelegen, met bijgebouwen, en omgeven door een tuin. De tuinen zijn in gebruik als graszone en moestuin, en er zijn enkel struiken en bomen aanwezig. Een met steenslag verharde oprit tussen beide woningen in leidt naar de weilanden die het zuidelijke deel van het plangebied innemen. Vooral woning 121 is interessant, omdat achter de huidige, 20ste-eeuwse woning, nog een oudere woning is gelegen; het geheel is opgenomen in de Inventaris Onroerend Erfgoed en wordt als volgt omschreven: *“Alleenstaande woning in tuin, afgescheiden van de weg door een haag en toegankelijk via een ijzeren hek. In 1929 opgetrokken in opdracht van Vital Honoré-Samyn die ook de naastgelegen woning met smidse (nr. 123) bouwde. Achtergelegen ouder woonhuis minimaal opklimmend tot de tweede helft van de 18de eeuw, cf. weergave op de Ferrariskaart (1770-1778). Voormalige driewoonst ca. 1858 verenigd door smid Constant Honoré-Seynaeve en meerdere malen uitgebreid in de tweede helft van de 19de eeuw. Dubbelhuis van drie traveeën en twee bouwlagen onder zadeldak in mechanische pannen (nok evenwijdig met de straat). Bruinbakstenen lijstgevel waarin muuropeningen onder ijzeren latei (I-profiel met rozetversiering) en getoogde strek. Nieuw schrijnwerk, nieuwe kroonlijst. Westelijke zijgevel gecementeerd en voorzien van imitatievoegen. Achtergelegen oud woonhuis onder zadeldak in Vlaamse pannen (nok schuin op de straat). Eenlaagse roodbakstenen woning onder verspringende nok, waarin rechthoekige muuropeningen. Sporen van cementering op de oostelijke zijgevel.”*

Het plangebied ligt op ruime afstand ten westen van de dorpskern van Lendeledede en ten oosten van die van Sint-Eloois-Winkel, langs een mogelijk middeleeuwse weg die beide kernen met elkaar verbindt. Op de Ferrariskaart (ca. 1777) is te zien dat gronden op of in de onmiddellijke nabijheid van het terrein deels in gebruik zijn als landbouwgrond (strook naast de Winkelsestraat) en deels bebouwd zijn. Er worden op/net naast het plangebied 3 gebouvvolumes weergegeven, gelegen in een tuin met boomgaard. Het is niet duidelijk of één van deze volumes overeenkomt met de huidige oude woning achter woning nr. 121. Deze oude woning is wel duidelijk aanwezig op de Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840, alsook een kleiner gebouwtje aan de straat. De rest van het terrein is onbebouwd. Op alle andere kaarten van midden 19de tot eerste helft 20ste eeuw wordt het oude gebouw afgebeeld, het is dan het enige gebouw op het terrein. Op de topografische kaarten van 1862, 1883 en 1910-1948 wordt aan de oostelijke grens/net op het terrein een veldwegel afgebeeld. Vanaf de kaart van 1862 wordt de Winkelsestraat rechtlijniger afgebeeld dan op de oudere kaarten. Op de luchtfoto van 1971 is de huidige configuratie van de gebouwen op het plangebied reeds te zien, sindsdien wijzigt er quasi niks aan het terrein.

Lendeledede behoort fysisch-geografisch tot het Land van Roeselare-Kortrijk, waarbij de dorpskern centraal gelegen is op de zogenaamde Rug van Lendeledede met oostelijke uitlopers naar het Hoogland van Hulste. Deze heuvelrug is goed te zien op het digitale hoogtemodel, het plangebied is net ten noorden ervan gelegen. Op het detail van het hoogtemodel is zichtbaar dat het plangebied centraal een iets hogere ligging kent (+29,60m TAW) dan tegen de noordelijke (+29,00m TAW) en zuidelijke grens (ca. +29,30m TAW); de gronden ten noorden zijn lager gelegen, die ten zuiden hoger. Er zijn geen natuurlijke waterlopen aanwezig nabij het plangebied. Er kan op het terrein een matig droge tot matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont verwacht worden.

Er is geen archeologische informatie voorhanden voor de omgeving van het plangebied, door het gebrek aan archeologisch onderzoek. Niettegenstaande kan uit de middeleeuwse ontwikkeling van de nabijgelegen dorpskernen en de aanwezigheid van laatmiddeleeuwse sites met walgracht afgeleid worden dat er zeker bewoning was in de omgeving vanaf die periode. Daarnaast kan de hogere rug en de onmiddellijke omgeving ervan ook een aantrekking geweest zijn voor menselijke vestiging in oudere periodes. Hoewel de huidige bebouwing voor enige bodemverstoring kan gezorgd hebben, zal dit maar een beperkte impact hebben gehad op eventueel aanwezig archeologische sites. De verwachting betreft voornamelijk sites met grondsporen. Gezien de afwezigheid van afdekkende bodemlagen, waterlopen in de directe omgeving en een duidelijke helling op het terrein, wordt de verwachting voor in situ bewaarde steentijd artefactensites als laag ingeschat.

De gebouwen worden gesloopt, de bomen gerooid en de tuinen gesupprimeerd. Vervolgens wordt het terrein bouwrijp gemaakt en verkaveld in 6 bouwloten. De woningen worden ingedeeld in 2 blokjes van telkens 3 aaneengeschakelde woningen, rond de woningen worden een voortuin, oprit, tuin achteraan en ev. een carport voorzien. De bouwloten sluiten aan op de Winkelsestraat, er wordt geen nieuwe wegenis aangelegd. Voor de ontwikkeling van de verkaveling zullen er aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het plangebied: de voorafgaande sloop, het bouwrijp maken van het terrein, bodemingrepen voor aanleg van de nutsleidingen en -voorzieningen, het optrekken van woningen, aanleg van tuinen en verhardingen. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van deze regio, waarover archeologisch niks gekend is. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien de gronden pas worden ontwikkeld onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning, en na het slopen van de bebouwing.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

5. Bibliografie

- <https://inventaris.onroenderfgoed.be>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>
- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2018 (bron: geopunt.be).....	8
Figuur 2 Plan bestaande toestand (bron: initiatiefnemer).	9
Figuur 3 Geplande werken geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).	10
Figuur 4 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).....	11
Figuur 5 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).....	12
Figuur 6 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI). ..	13
Figuur 7 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).....	13
Figuur 8 Zicht op de bodemgebruikskaat met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be). ..	14
Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).....	15
Figuur 10 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).	15
Figuur 11 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).	16
Figuur 12 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).	17
Figuur 13 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	18
Figuur 14 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	18
Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	19
Figuur 16 Uitsnede uit de Ferrariskaart met benaderende aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).....	24
Figuur 17 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).	25
Figuur 18 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).	25
Figuur 19 Uitsnede uit de Poppkaart (bron: geopunt.be).....	26
Figuur 20 Uitsnede uit de topografische kaart van 1862 (bron: cartesius.be en NGI).....	26
Figuur 21 Uitsnede uit de topografische kaart van 1883 (bron: cartesius.be en NGI).	27
Figuur 22 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910-1948 (bron: cartesius.be en NGI).....	27
Figuur 23 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).	28
Figuur 24 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).....	28
Figuur 25 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).....	29
Figuur 26 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).	30

Bijlage: Plan bestaande toestand, ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).

omschrijving	Bestaande toestand	Schaal:	1/100
Ligging	Winkelsestraat 8860 Lendeledede Lendeledede Enige afdeling sectie D nummer 80/00 D 2, 80/00 E 2 en 80/00 X	Plan:	1/4
Aanvragers	Anthony Van Quickenberghe gevolmachtigd door de eigenaar		
Datum	25 augustus 2020		

